

מצרים Egypt

11th – 21st September, 2009

משתתפים: רוני לבנה, אייל שוחט, רמי מזרחי

כותב הסיכום: רמי מזרחי

Participants: Rony Livne, Eyal Shochat, Rami Mizrachi

By Rami Mizrachi



Osprey, Wadi Lahami Mangroves 14/9, Photo: Rami Mizrachi

א. כללי

תקדמה

תחילתו של הטיול ב- [Trip report מצוין](#) על מצרים אשר נתקלתי בו ברשת באופן אקראי. תוך כדי קריאה התחלתי לחשוב לעצמי, למה בעצם לא לנסוע למצרים? מדוע הצפרים הישראלים אינם נוסעים למצרים? שהרי מדובר ביעד קרוב, זול

מאוד, איננו מצריך הכנות מיוחדות (ניתן להגיע אליו גם בדרך היבשה), ומעל לכל, עם כמה וכמה מיני ציפורים אשר הינם חלומו של כל צפר ישראלי. כמה דקות לאחר שסיימתי לקרוא את ה- Trip Report, שלחתי לרוני לבנה ועוז חורין מייל עם קישור ל- Trip Report והודעה בזו הלשון: "תתחילו לארוז, נוסעים".

מהר מאוד מצאנו את עצמנו מתחילים להתארגן לטיול, כאשר בשלב כלשהו עוז חורין החליט לפרוש ובמקומו הצטרף אייל שוחט. תאריך היעד של הטיול נבחר בעיקר הודות למין אחד אשר חודש ספטמבר נחשב כמצוין עבורו - דרומס.

הוצאת ויזה

כישראלים, אנו נדרשים להוציא ויזה לפני ההגעה למצרים. המדובר בטרטור לא קטן, מה גם שלפעמים יכול גם להיות בעייתי:

כחודש לפני מועד תחילת הטיול יש לגשת ל**שגרירות מצרים בת"א**, רחוב בזל 54 ת"א, מצוידים בדרכון בתוקף (לפחות לחצי שנה); שני צילומים של העמוד עם הפרטים בדרכון; ארבע תמונות פספורט; ארבעה עותקים ממולאים של טופס הבקשה לוויזה; 100 ש"ח. מומלץ למלא את הטפסים מראש באמצעות המחשב ולא בכתב יד. ניתן להצטייד בטפסים בשגרירות ולמלא אותם במקום בכתב יד, אם כי, כאמור, הדבר איננו מומלץ.

טופס למילוי באמצעות המחשב ניתן להוריד באתר "**למטייל**".

הגשת הבקשה הראשונה לוויזה נעשית בימים ראשון עד שלישי בלבד, בין השעות 0900-1100. במעמד מסירת הטפסים באשנב, ייאמר לכם מתי לחזור - סדר גודל של בין שבוע לשבועיים.

אנחנו חזרנו כעבור שבוע ואז, להפתעתנו, התברר לנו כי רק לשניים מאיתנו אושרה הוויזה בעוד שבקשת הוויזה השלישית (שלי) נדחתה. למה? למצרים פתרונים.

במקרה שכזה יש לבקש מהפקיד באשנב להיכנס לשיחה עם הקונסול המצרי אשר נמצא במקום וכן להגיש בקשה חדשה לוויזה (שוב, ארבע תמונות, ארבעה טפסי ויזה, צילום דרכון וכד'). בשיחה עם הקונסול תישאלו לפשר הביקור

במצרים, לרבות על המסלול. מומלץ להכין שיעורי בית ולבוא מוכנים - כולל הגעה עם ספרות מקצועית, Trip reports וכד'. מאחר וצפינו את הנולד, הצטיידנו בעוד מועד גם במכתב המלצה על שלושתנו בחתימת ד"ר יוסי לשם, מכתב אשר נכתב באנגלית עם הלוגו של המרכז הבינלאומי לחקר נדידת הציפורים בלטרון.

כאשר חזרנו כעבור שבוע נוסף, התברר לנו כי יושרו ההדורים וכי הוויזות של שלושתנו אושרו. בשלב זה התבקשנו להשאיר את הדרכונים (בתוספת 100 ש"ח), ולחזור ולקחת אותם, עם הוויזות, כעבור מספר שעות.

בדיעבד, זה היה השלב הבעייתי ביותר בכל הטיול.

למתקשים להגיע בבוקר לשגרירות, [טיולי מצדה](#) - משרד נסיעות הנמצא ברחוב אבן גבירול (ממול לשגרירות), יעשה עבורכם את העבודה תמורת עמלה צנועה בסך של 200 ש"ח.

הוויזה תקפה לחודש. לנכנסים דרך היבשה, במעבר טאבה מקבלים חותמת של שבוע, אחרי שבוע יש לפנות למשטרת ההגירה לקבלת חותמת שנייה. אין הכרח לקבל את החותמת השנייה, אם כי, במקרה שכזה, יש לצפות לעיכוב ביציאה ממצרים לרבות תשלום קנס של 123 לירות ביציאה (בנוסף ל- 2 ל"מ שיש לשלם מס ביציאה).

הגעה

ההגעה למצרים יכולה להיעשות בשתי דרכים, דרך האוויר או דרך היבשה: ניתן לטוס מנמל התעופה בן-גוריון לקהיר או לעבור למצרים מאילת, דרך מסוף הגבול בטאבה, ולאחר מכן להמשיך בתחבורה ציבורית, דרך סיני, לקהיר.

טיסה - חברת אל-על מפעילה קו תעופה סדיר, נתב"ג-קהיר כאשר ישנן מספר טיסות בשבוע. משך הטיסה כשעה ומחירה 199 דולר.

דרך היבשה - מספר פעמים ביום יוצא אוטובוס מטאבה לקהיר. נכון למאי 2009, השעות בהן יוצא האוטובוס הן 1030, 1230 ו- 1630. ייתכן וישנו אוטובוס גם בשעה 0630. האוטובוס של 1230 נוסע לסואץ ושם חובר לאוטובוס לקהיר. האוטובוסים פועלים בכל ימות השבוע. מחיר הנסיעה, נכון לסוף אפריל 2009, 70

לירות מצריות (כחמישים ש"ח). משך הנסיעה 6-7 שעות. האוטובוס מגיע לתחנה מרכזית בשכונת עבסייה, משם ניתן לקחת מונית לשדה התעופה ב- 40 לירות מצריות (כ- 28 ש"ח). למחיר האוטובוס צריך להוסיף גם את מס המעבר בצד המצרי המסתכם ב- 64 ל"מ (45 ש"ח) ואת דמי המעבר בצד הישראלי (90 ש"ח).

אפשרות אחרת הנה לקחת מונית שירות מטאבה לקהיר - ישנה תחנת מוניות במסוף טאבה מיד אחרי שעוברים את המחסום. יש להמתין עד שהמונית תתמלא ורק אז יוצאים לדרך. במידה ואתם לא מעוניינים לחכות שהמונית תתמלא, ואתם רק שניים/שלושה נוסעים ניתן ורצוי להתמקח על המחיר. אשר למחירים, הנתונים ברשת אינם עדכניים. נראה שמדובר בסדר גודל של כ- 85 ל"מ לאדם למונית שירות מלאה, וכ- 500-700 ל"מ לכל המונית.

אנחנו בחרנו בדרך הפשוטה (והיקרה יותר) - טיסה. הזמנת הטיסה נעשתה דרך חברת "[אשת טורס](#)". שיחת טלפון אחת, מילוי פרטים בטופס אשר נשלח אלינו במייל, והכרטיסים האלקטרוניים בידנו. העלות כאמור 199 דולר, ללא שום עמלה נוספת.

הטיסה לקהיר יצאה מטרמינל 3 בנתב"ג בשעה 0130. נחיתה כעבור שעה בטרמינל 1 בקהיר. הטיסה חזרה יצאה מטרמינל 1 בקהיר בשעה 0230, נחיתה בטרמינל 3 בנתב"ג כעבור שעה ורבע. אין צורך לאשרר את הטיסות.

הן בטיסה הלוך ובעיקר בטיסה חזור, המטוס (בואינג 737) היה כמעט וריק מנוסעים, סדר גודל של 30-40 נוסעים בלבד בטיסה חזרה.

שכירת רכב

בשדה התעופה של קהיר פועלות [מספר סוכנויות השכרת רכב](#), אוויס, הרץ, יורופקאר ועוד.

מבין כל סוכנויות הרכב, רק סוכנות רכב אחת פועלת בשעות הלילה - הרץ, כך, שלמרות שמחירי השכירות בהרץ אינם נמנים על הזולים ביותר, למי שאיננו

מעוניין להמתין לשעות הפתיחה הרגילות אין בעצם ברירה אלא להשתמש בשירותי סוכנות זו.

השכירות עצמה בוצעה עוד בארץ, דרך אתר חברת [הרץ העולמית](#).

השכירות הנה לקבוצה של כלי רכב ולא לרכב ספציפי כאשר אנו בחרנו בקבוצה השנייה הכי זולה, נקראת "Hyundai Matrix or similar". הרכב אותו קיבלנו היה Nissan Sunny Ex Sallon, רכב עם גיר רגיל, ארבע דלתות, תא מטען גדול, וכמובן מזגן.

להוציא את אזור אבו סימבל שם ישנן בעיות עבירות, רכב כגון זה הינו מספיק בהחלט למצרים. אשר לאבו סימבל, חלק מהנסיעה באזור זה הנה בדרכי עפר ובשבילי חול ומצריכה זהירות רבה והרבה מיומנות בנהיגת שטח. הודות לנהג מאוד מיומן אשר נהג בשטח הזה (רוני), להוציא מספר מכות גחון קלות אשר הרכב ספג ומגן בוץ אשר ניתק ממקומו וחובר בעזרת אזיקון, לא היו לנו בעיות מיוחדות. ידוע על מספר מקרי שקיעה של רכבי צפרים באבו סימבל, כך שעצתנו אליכם הנה לנסוע בזהירות באזור הזה.

מספר דגשים בנוגע לשכירת הרכב:

- מרחקי הנסיעה במצרים גדולים, לכן, במעמד הזמנת הרכב, מומלץ לוודא כי אין הגבלה על מספר הקילומטרים - בעשרת ימי הטיול נסענו קרוב ל-4,000 ק"מ;
- רישיון הנהיגה הישראלי איננו תקף במצרים - יש להצטייד ברישיון נהיגה בינלאומי עבור כל מי שמתעתד לנהוג ברכב (15 ש"ח במ.מ.ס.י + רישיון נהיגה ישראלי בתוקף. הליך של דקה. הרישיון תקף לשנה);
- עלות נהג נוסף הנה 2 דולר ליום - רישום פרטי הנהג הנוסף מתבצע במעמד לקיחת הרכב;
- במעמד החזרת הרכב נעשה חיוב בגין כל נזק חיצוני אשר נגרם לרכב, לפיכך מומלץ לוודא כי בטופס אשר מקבלים במעמד לקיחת הרכב, מצוינים כל הפגמים/שריטות/מכות;
- במעמד לקיחת הרכב לא יזיק לבצע בדיקה כללית של הרכב במטרה לוודא כי הכל תקין, דגש על המזגן (לא ניתן לנסוע במצרים ללא

מזגן תקין). כך למשל, רק לאחר שיצאנו משדה התעופה גילינו כי שקע המצת איננו עובד, עניין פעוט אשר יכול להפריע מאוד;

- סוכנות הרץ נמצאת בטרמינל 2 בעוד שהנחיתה בטרמינל 1. אל תתפתו להצעת נהגי המוניות להסיע אתכם לטרמינל 2, סתם מיותר. ישנו שאטל מחוץ לטרמינל 1 העובר בין הטרמינלים השונים אחת למספר דקות. הנסיעה בשאטל ללא תשלום;
- הקידמה עדיין לא הגיע למצרים - הרדיו ברכב שקיבלנו היה רדיו קלטות פשוט ולא רדיו דיסק. את הדיסקים השאירו בבית וקחו איתכם MP3/אייפוד/אייפון וכד' עם המוזיקה האהובה עליכם;
- אל תופתעו אם תקבלו רכב עם מיכל דלק ריק כמעט לחלוטין. זה מה שקרא לנו. החזרנו את הרכב גם כן עם מיכל כמעט ריק;
- ביציאה משדה התעופה נדרשנו לשלם דמי חנייה מופקעים עבור הרכב השכור - 40 ל"מ. לא ברור האם וכיצד ניתן להימנע מהתשלום הזה, על כל פנים המלצתנו הנה לבדוק את הנושא עם סוכן המכירות לפני שיוצאים משדה התעופה.

בסה"כ שילמנו עבור עשרת ימי שכירת הרכב 477 דולר (כולל 20 דולר בגין נהג נוסף) + 400 ל"מ בגין הנזק שנגרם לרכב - עיקום ג'נט ואיבוד טסה.

עלויות

מצרים הנה יעד זול מאוד לטיול - עלות הטיול לכל אחד מאיתנו הסתכמה בסך כולל של כ- 3,000-3,500 ש"ח בלבד, כאשר עיקר ההוצאות נסבו סביב הטיסה, שכירת הרכב והלינה. להלן ריכוז העלויות העיקריות + מספר דוגמאות למחירים במצרים (1 ל"מ = 70 אג')::

- טיסה - 199 דולר;
- שכירת רכב - בממוצע 50 דולר ליום;
- לינה - החל מ- 33 ל"מ לאדם ללילה במקום הזול ביותר וכלה ב- 68 דולר ללילה לאדם במקום היקר ביותר. בממוצע, 130 ש"ח לאדם ללילה;
- ליטר בנזין - 1.75 ל"מ (מחיר אחיד בכל מצרים);
- ארוחה - החל מ- 3-10 ל"מ לארוחה לאדם במסעדה מקומית "עממית" (מנת פול, מנת קטניות שונות) וכלה ב- 40 ל"מ לאדם לארוחה במסעדה קצת פחות עממית;

- בקבוק גדול של מים מינרלים 2-4 לי"מ.

לינה

קשת מחירי המקומות בהם ישנו רחבה - החל מ- 100 לי"מ ללילה עבור שלושתנו במקום הזול ביותר וכלה ב- 205 דולר ללילה עבור שלושתנו במקום היקר ביותר.

להלן המקומות בהם לנו עפ"י סדר כרונולוגי:

11 לספטמבר - Nile Hotel in Safaga - מלון בסיסי על הרחוב הראשי של Safaga. חדר גדול ומרווח. 100 לי"מ עבור שלושתנו, לא כולל ארוחת בוקר.

12-13 לספטמבר - [Wadi Lahami Diving Ecolodge](#) - לינה באוהל מרווח בעלות של 35 ליש"ט לאדם. המחיר כולל שלוש ארוחות ושתייה חמה וקרה (מים מינרלים). מקום מצוין עם תצפית מפתח האוהל על הים ומרחק הליכה מהמנגרובים. מחיר לינה בבקתות 50 ליש"ט לאדם. ניתן לשלם בכרטיס אשראי. מומלץ.

14 לספטמבר - Abu Simbel Tourist Village - גוש בטון עם חדרים קטנים, מחניקים ומלאי חרקים שונים ומשונים. 150 לי"מ עבור שלושתנו. לא להתקרב.

15 לספטמבר - Nob Leh Ramses (מלון רעמסס), אבו סימבל - 250 לי"מ עבור שלושתנו. מלון בסיסי. חדרים מרווחים מאוד. המלון נמצא ממש בכניסה לאבו-סימבל, מול Abu Simbel Tourist Village.

16-17 לספטמבר - [Maritim Luxor Island Resort](#) (בשמו הקודם Movenpick) - סך של 146 דולר עבור שלושתנו, כולל ארוחת בוקר על גדות הנילוס. ניתן לשלם בכרטיס אשראי. המלון נמצא כארבעה ק"מ מדרום ללוקסור, על אי מבודד. צפרות בפתח החדר. מומלץ.

18 לספטמבר - Nile Hotel in Safaga - מלון בסיסי על הרחוב הראשי של Safaga. חדר גדול ומרווח. 100 לי"מ עבור שלושתנו, לא כולל ארוחת בוקר.

19 לספטמבר - [Novotel Cairo Airport](#) - מלון יקר, ללא שום הצדקה - 205 דולר עבור שלושתנו בחדר קטן, כולל ארוחת בוקר בחדר האוכל/ארוזה. להוציא את

המיקום המצוין של המלון (כשני ק"מ משדה התעופה. אין צורך להיכנס לתוככי קהיר), אין שום הצדקה לשלם את המחיר הזה. ניתן לשלם בכרטיס אשראי.

בירוקרטיה, אבטחה ותנועה בשיירות

נושא הבירוקרטיה המצרית חזר ועלה כמעט בכל ה- Trip reports אותם קראנו - החל מעיכוב במחסומים, עובר בנסיעה בשיירות מאובטחות, וכלה באיסור נסיעה בחלק מהכבישים. הוסיפו לכך את עובדת היותנו ישראלים, לא סתם ישראלים כי אם צפרים ישראלים המסתובבים עם משקפות, מצלמות עם עדשות מפלצתיות (עדשה 600 מ"מ של רוני), וטלסקופ, והחשש היה כפול ומכופל. שיחות שקיימנו לפני צאתנו לטיול, הן עם נציגים בשגרירות המצרית בישראל והן עם נציגים ישראלים בשגרירות ישראל במצרים לא הקלו את חששנו, כי אם להיפך - מה לא אמרו לנו? "אתם מטורפים"; "למה מצרים?"; "יעצרו אותכם"; "זרקו אותכם לכלא"; יצמידו אליכם שוטר בשדה התעופה"; "תדאגו למדריך מצרי שיהיה איתכם ברכב"; תדאגו מראש לאישורים עבור הציוד האופטי" וכיו"ב.

ובשטח? להגיד שלא נתקלנו בבירוקרטיה המצרית יהיה קצת יומרני, אם כי בסה"כ השד לא היה כ"כ נורא. כמו כן, חשוב לציין, כי, באותם מקרים מעטים בהם נתקלנו בבירוקרטיה המצרית, **בירוקרטיה זו לא באה ממקום של חשד כי אם מתוך דאגה לביטחוננו:**

- **אזור קהיר (Abassa, Wadi-el Natrun)** - לא הייתה שום בעייה. אין מחסומים בדרך ולא עניינו אף אחד;
- **הנסיעה דרומה לאורך הים האדום, עד Wadi Lahami**, עברה חלק. במעט המחסומים שבדרך, לכל היותר, נשאלנו מאיזו ארץ אנחנו ולאן אנחנו נוסעים;
- **אזור Shalatein** - עיירת גבול עם סודן המפורסמת בקרב הצפרים בשל עוזניות הנגב הרבות הבאות להיזון מפגרים המושלכים בקרבת שוק הגמלים המקומי. למיטב ידיעתנו לא ניתן להגיע כיום ל-Shalatein ללא מדריך מקומי. בערב שלפני הנסיעה המתוכננת ל-Shalatein עובדי הלודג' בו התאכסנו ב-Wadi Lahami יצרו קשר עם מדריך מקומי וסגרו עבורנו בטלפון את הפרטים הטכניים לתצפית הבוקר שלמחרת (25 ליש"ט לאדם, יציאה בשבע בבוקר, חזרה עד השעה אחת). עוד באותו ערב, המדריך הגיע ללודג' ולאחר שיחה היכרות קצרה לקח מאיתנו פרטים מזהים במטרה להשיג עבורנו את אישור המעבר המיוחל. נראה כי מדובר בהליך שגרת

כאשר מדובר בצפרים "רגילים", לא מספיק עבור צפרים ישראלים - כאשר התעוררנו בבוקר המחרת התבשרנו כי לא התקבל אישור מעבר, למיטב הבנתנו עקב היותנו ישראלים;

• **Wadi Lahami – Marsa Alam – Edfu – Aswan – Abu Simbel**

הנסיעה עד Marsa Alam עברה חלק. כאשר הגענו למחסום Marsa Alam לא ידענו לאיזה תסריט לצפות- התסריט האופטימי (נסיעה בשיירה מאובטחת) או הפסימי (איסור נסיעה גורף בכביש Marsa Alam - Edfu). הסיבה, עפ"י ה- Trip Reports בהם נעזרנו, במקרה הטוב, הורשה לצפרים לנוע על הציר הזה בשיירות, ובמקרה הרע, לא הורשה להם לנוע כלל על הציר (נאלצו להצפין עד Safaga וממנה לנסוע בשיירה עד לוקסור). להפתעתנו, קידם את פנינו תסריט שלישי - נופו לנו לשלום במחסום, והופ, אנו על הכביש המוביל ל- Edfu. באמצע הדרך ל- Edfu עוכבנו במחסום לבדיקת דרכונים ולתחקור קצר. סופו של דבר, לאחר כעשרים דקות של המתנה אושר לנו להמשיך בנסיעה. מכאן ואילך, עד מחסום הכניסה לאבו סימבל, לא נתקלנו בבעיות מיוחדות - במחסומים נשאלנו לזהותנו וליעד שלנו ותו לא. רק במחסום הכניסה של אבו סימבל עוכבנו לפרק זמן ארוך יחסית של כרבע שעה אשר בסופו הצטרף אלינו לרכב שוטר אשר הוביל אותנו למטה המשטרה של אבו סימבל. תחקור קצר, רישום ואנחנו בדרך למלון ביחד עם השוטר המלווה;

• ביום המחרת הסתובבנו עצמאית, במשך כל היום, באזור אבו סימבל. משום מה, ביום השני לשהותנו באבו סימבל החליט מי שהחליט כי לא טוב שנסתובב לבד וסיפח אלינו שוטר אשר היה איתנו ברכב במשך כל תצפית הבוקר;

• **Abu Simbel - Aswan - Luxor** - תנועת התיירים על הציר הזה הנה

בשיירות, כך שבשעה עשר בבוקר מצאנו את עצמנו מצטרפים לשיירה אשר יצאה מהמקדש של אבו סימבל, כאשר, שוב, סופח אלינו לרכב שוטר. מהר מאוד גילינו כי השיירה איננה שיירה וכי אנו עצמאים (עם השוטר). ניצלנו את עובדת היותנו עצמאים לעצירה בבריכות של Tut Amon Village לטובת חיפוש קצר אחר החופמי תלת צווארון, כאשר בזמן התצפית השארנו את השוטר ליד הרכב. אין ספק שהיה זה מחזה מאוד סוריאליסטי לראות שוטר מצרי במדים צחורים שומר לנו על הרכב והציוד בזמן שאנחנו מתצפתים.

באסוואן השוטר אשר סופח אלינו לרכב התחלף בשוטר אחר, ושוב, המשכנו עצמאית (לא בשיירה) היישר למטה המשטרה של לוקסור. כמה דקות של המתנה וביחד עם השוטר מצאנו את עצמנו בדרך למלון. בגמר הרישום במלון שוטר הליווי עזב אותנו, ומשלב זה ועד אשר עזבנו את לוקסור היינו עצמאים בשטח (המלון בו התאכסנו שוכן על אי מבודד ומאובטח. התצפית היא על האי);

- **Luxor – Safaga** - בבואנו לעזוב את מלון Maritim בלוקסור נשאלנו ליעדנו והאם אנחנו צריכים ליווי משטרת. תשובתנו הייתה כי אנחנו ממשיכים ל- Safaga, מכירים את הדרך ולכן איננו צריכים ליווי משטרת. התשובה סיפקה את השומעים כך שמהר מאוד מצאנו את עצמנו יוצאים לדרך, לבד, ללא נוכחות משטרתית ושלא בשיירה. הדרך ל- Safaga (ומשם לקהיר) עברה ללא בעיות מיוחדות;

- **הציוד האופטי** לא היווה בעיה בשום מקום - לא נשאלנו, ולו פעם אחת למה משמש הציוד הזה. ליתר בטחון מומלץ להסתיר את הציוד האופטי בזמן הנסיעה ובייחוד בזמן המעבר במחסומים. כך עשינו אנחנו;

- במרבית אם לא בכל המקומות בהם התאכסנו לקחו מאיתנו את הדרכונים לשם צילום; הועבר דיווח על שהותנו למשטרת התיירות; נשאלנו לגבי התוכניות שלנו ליום המחרת - מתי יוצאים ולאן. עניינים פרוצדורליים פשוטים אשר לא אמורים להפריע יותר מדי ואשר צריך להיות מוכנים אליהם.

לסיכום, להוציא את Shalatein אליה כאמור כלל לא הורשנו להגיע, האזור בו הרגשנו את הברוקרטיה המצרית הצטמצם בעיקר לקטע שבין לוקסור לאבו סימבל. אין בכך שום חדש שכן גם קבוצות צפרים לא ישראלים התלוננו על עודף הברוקרטיה (חובה לנוע בשיירות) באזור הזה ואף בכבישים המובילים אליו וממנו לים האדום. השוני העיקרי בו נתקלנו בהשוואה לקבוצות צפרים לא ישראלים היה נוכחות שוטר ברכבנו בחלק מהזמן בו שהינו באבו סימבל וכן בנסיעה מאבו סימבל ללוקסור. יודגש שוב, נוכחות משטרתית זו נעשתה מתוך דאגה לביטחוננו ולא הפריעה לנו, לא במהלך התצפית ולא במהלך הנסיעה.

מאחר ונושא התנועה במצרים הנו דבר דינמי (אלו כבישים פתוחים לתיירים, הכבישים בהם צריך לנוע בשיירות, זמני יציאת השיירות וכד'), מומלץ להתעדכן

באמצעות Trip reports עדכניים לגבי נהלי הנסיעה. עוד על נושא התנועה, נכון לספטמבר 2009, ראה פסקה שלישית ואילך [כאן](#).

תנועה וכבישים

איכות הכבישים הראשיים במצרים מפתיעה לטובה - כביש הטבעת המקיף את קהיר רחב ונוח לנסיעה; מרביתו של הכביש הראשי לאורך הים האדום הנו דו נתיבי תוך הפרדה מוחלטת, לעיתים של עשרות מטרים, עם התנועה הנגדית; כבישי הרוחב המחברים את חוף הים לעמק הנילוס, כביש Marsa Alam – Edfu וכביש Qena – Safaga, טובים, עם מעט תנועה; אומנם הכביש המחבר את אסוואן עם אבו סימבל הנו עם נתיב אחד לכל כיוון אלא שמדובר בכביש טוב ועם מעט תנועה כך שניתן לגמוע את המרחק בין שני המקומות (280 ק"מ) בשלוש שעות. בנסיעת לילה היזהרו בכביש זה מדיונות החול הפולשות אל הכביש.

התנועה לאורך אגן הנילוס בקטע שבין אסוואן ל-Qena יותר בעייתית אם כי לא נוראית - הכבישים באזור הזה הנם ברובם הגדול עם נתיב אחד ועם עומס יחסי של תנועה. בנוסף, הכביש עובר בקרבת ובשולי ישובים רבים כך שקיימת בעיית הולכי רגל.

הצרה הגדולה בקטע הזה של הכביש הנה פסי ההאטה ("באמפרים") - הן מבחינת הכמות, הן מחמת גובהם הרב (יעידו על כך קולות מפגש החלק התחתון של הרכב עם הבאמפרים), ובעיקר, היותם של רבים מהם לא מסומנים. לא אחת מצאנו את עצמנו נוסעים במהירות של 80 קמ"ש ופתאום מתעופפים לנו באוויר אחרי היתקלות בפס האטה לא מסומן. הדרך הטובה ביותר להתמודד עם פסי ההאטה הלא מסומנים הנה היצמדות לרכב מקומי המכיר את מיקומם.

רובם ככולם של כבישי מצרים אינם ממוספרים. ככלל הדבר איננו מהווה בעיה מיוחדת, שכן, כאשר יש כביש יחיד המוביל אל היעד אין אפשרות לטעות בכביש, ובמקרה שכזה, השילוט באנגלית מספק. איפה כן נתקלנו בבעיות? לאורך אגן הנילוס, באותם מקומות בהם ישנם מספר דרכי גישה לאותו יעד. כך למשל ביציאה מלוקסור צפונה לכיוון Qena ישנו כביש חדש הנקרא "Western Desert Road" אשר איננו מופיע במפה ואשר האנשים (והשילוט באנגלית) הפנו אותנו אליו. בכניסה לכביש נעצרנו במחסום ונאמר לנו להסתובב בתואנה שזה לא

הכביש הנכון וכי הנסיעה על הכביש הזה אסורה. סופו של דבר, ולאחר כמה מעגלים שביצענו, מצאנו את עצמנו על הכביש הנכון.

דוגמה אחרת - כאשר נסענו מקהיר ל- Wadi-el Natrun חיפשנו את הכביש המוביל לאלכסנדריה דרך Sadat City. השילוט הראה אלכסנדריה אלא שלא היינו בטוחים אם אנחנו על הכביש הנכון, שכן ישנו כביש ראשי נוסף המוביל לאלכסנדריה.

מסלול

יום שישי 11 לספטמבר - נחיתה באמצע הלילה בשדה התעופה של קהיר, שכירת רכב ונסיעה ל- Abassa לתצפית בוקר. מ- Abassa, עלייה על כביש קהיר-סואץ. לפני סואץ, התחברות לכביש 202 ויציאה לחוף מפרץ סואץ, מצפון ל- Ain Sukhna. המשך נסיעה דרומה לאורך הים האדום עד Safaga, עם עצירת ביניים לתצפית של כשעה ב- El Gouna. לינה ב- Safaga ב- Nile Hotel.

יום שבת 12 לספטמבר - יציאה מ- Safaga בשעת בוקר מוקדמת והמשך נסיעה דרומה עד Wadi Lahami עם מספר הפסקות תצפית קצרות בדרך:

- 33 ק"מ מצפון ל- Quseir;
- שלושה ק"מ מצפון ל- Quseir;
- Mangrove Bay (כ- 101 ק"מ צפונית ל- Marsa Alam);
- 83 ק"מ מצפון ל- Marsa Alam;
- 16 ק"מ מצפון ל- Marsa Alam;
- 30 ק"מ דרומית ל- Marsa Alam;
- Wadi Gimal N.P;
- 20 ק"מ דרומית ל- Wadi Gimal.

את התצפית הרצינית הראשונה עשינו ב- Hamata Mangroves. הגעה בשעות אחה"צ ל- Wadi Lahami ותצפית קצרה במנגרובים. לינה ב- [Wadi Lahami Diving Ecolodge](#).

יום ראשון 13 לספטמבר - תצפית בוקר במנגרובים של Wadi Lahami, אח"כ תצפית במשך כל היום ממרפסת המסעדה של Wadi Lahami Diving Ecolodge. אחה"צ תצפית ב- Hamata Mangroves. לינה ב- [Wadi Lahami Diving Ecolodge](#).

יום שני 14 לספטמבר - תצפית בוקר במנגרובים של Wadi Lahami. נסיעה לאסוואן דרך כביש Marsa Alam – Edfu, עם תצפיות קצרות ב-

- ;Hamata Mangroves
- ;Wadi Gimal N.P
- .Tut Amon Village

בשעה 1800 יצאנו מאסוואן לאבו סימבל אליה הגענו ב- 2100. לינה ב- Abu Simbel Tourist Village.

יום שלישי 15 לספטמבר - עד הצהריים מפרצים 1,2,3 של אבו סימבל. אחה"צ תצפית במפרץ 1 (מאחורי שדה התעופה). לינה ב- Nob Leh Ramses.

יום רביעי 16 לספטמבר - עד 0915 מפרצים 1,2,3 של אבו סימבל, מאובטחים ע"י שוטר. יציאה מאבו סימבל בשיירה של 1000, עם שוטר מלווה, לאסוואן, אליה הגענו בשעה 1300. תצפית קצרה ב- Tut Amon Village והמשך נסיעה צפונה עם שוטר מלווה עד לוקסור, אליה הגענו בשעה 1700. לינה ב- [Maritim Luxor Island Resort](#).

יום חמישי 17 לספטמבר - תצפית בוקר ואחה"צ ב- Crocodile Island. לינה ב- [Maritim Luxor Island Resort](#).

יום שישי 18 לספטמבר - תצפית בוקר ב- Crocodile Island. יציאה מלוקסור בשעה 1000 ל- Qena, ומשם היישר ל- Safaga אליה הגענו ב- 1400. תצפית אחה"צ ב- Safaga Mangroves (נמצאים כ- 16 ק"מ מדרום ל- Safaga).

יום שבת 19 לספטמבר - יציאה מ- Safaga בשעת בוקר מוקדמת ל- El Gouna, תצפית קצרה והמשך נסיעה צפונה עד Sukhna ללא הפסקות. ב- Sukhna עליה על הכביש המוביל לקהיר, ובכביש הטבעת של קהיר עליה על הכביש המוביל לאיסמעליה. המשך נסיעה לכיוון איסמעליה עד Wadi-el Natrun אשר בדרך לטובת תצפית אחה"צ (מ- 1500). לינה ב- [Novotel Cairo Airport](#).

יום ראשון 20 לספטמבר - עד הצהריים תצפית ב- Abassa. חזרה למלון ושהיה בו עד הערב.

יום שני 21 לספטמבר - טיסה לנתב"ג בשעה 0230.

מרחקים

כפי שצוין לעיל, מרחקי הנסיעה במצרים גדולים ובנקל ניתן לסגור 4,000 ק"מ ויותר למסלול הכולל נסיעה לאורך הים האדום, דרומה עד Shalatein, ונסיעה לאורך הנילוס הכוללת את אבו- סימבל. במטרה לקבל פרספקטיבה נכונה על המרחקים וכמובן להקל על תכנון מסלול הנסיעה, מצורפת טבלה המרכזת את מרחקי הנסיעה בין מרבית המקומות המוזכרים בסיכום זה¹.

זה המקום לציין כי אין תחנת דלק אמינה מדרום ל- Marsa Alam - תחנת הדלק האמינה הבאה נמצאת רק ב- Shalatein, מרחק של כ- 235 ק"מ מ- Marsa Alam. מומלץ אם כן לתדלק ב- Marsa Alam לפני שממשיכים דרומה, לרבות הצטיידות בג'ריקן דלק קטן. אנחנו לא תדלקנו ב- Marsa Alam כך שהגענו ל- Wadi Lahami עם מיכל כמעט ריק. למזלנו בעל הלודג' בו התאכסנו היה מאוד חביב והסכים למכור לנו מעט דלק.

יעד	מרחק בק"מ	יעד	מרחק בק"מ
Cairo airport - Abassa	70	Marsa Alam - Wadi Gimal	50
Cairo airport - Wadi-el Natrun	107	Wadi Gimal - Hamata Mangroves	50
Cairo - Hurghada	450	Wadi Gimal - Wadi Lahami	65
Cairo - Safaga	510	Wadi Lahami - Hamata Mangroves	12-18
Cairo - Wadi Lahami	845	Wadi Lahami - Shalatein	120
Hurghada - El Gouna	20	Shalatein - Marsa Hemira Mangroves	40
Hurghada - Marsa Alam	280	Marsa Alam - Edfu	225
Hurghada - Wadi Lahami	395	Edfu - Aswan	100
Hurghada - Safaga	60	Aswan - Abu Simbel	280
Safaga - Wadi Lahami	335	Wadi Lahami - Abu Simbel via Marsa Alam	720
Safaga - Safaga Mangroves	16	Aswan - Luxor	210
Safaga - Quseir	85	Luxor - Qena	65
Quseir - Marsa Alam	130	Qena - Safaga	160
Quseir - Wadi Lahami	250	Luxor - Safaga via Qena	265
Marsa Alam - Wadi Lahami	115		

¹ מרבית המרחקים נמדדו בצורה מדויקת. במקומות בהם ירדנו מהציר הראשי וחזרנו אליו לאחר שהיה בשטח, בוצעה הערכה.

ספרות וחומר רקע

בשנים האחרונות התפרסמו ברשת מספר Trip Reports מצוינים, ובראשם שניים אשר נכתבו ע"י Richard Bonser. ניתן לטייל במצרים כמעט אך ורק בעזרת שני Trip Reports אלו.

להלן ה- Trip Reports בהם נעזרנו:

<http://www.freewebs.com/richbonser/egyptmarch2006.htm>

<http://www.freewebs.com/richbonser/egyptjune2007.htm>

http://www.surfbirds.com/trip_report.php?id=1023

<http://www.club300.se/Files/TravelReports/Egypt2004-MG.pdf>

"The Red Sea Coast (From Hurghada to Bir Shalatein) and The Nile Valley (From Qena to Abu Simbel)". September 2003. By Hugues Dufourny. The Trip report can be found in http://www.travellingbirder.com/birdwatching/birding_Egypt.php?start=60

נוסף על ה- Trip Reports הנ"ל, לקחנו איתנו את החוברת "[Finding Birds in Egypt](#)" של Dave Gosney. החוברת יצאה בשנת 1993, איננה מעודכנת, ולהוציא את לוקסור, אבו סימבל ו- Wadi-el Natrun איננה שימושית.

לשימוש כללי לקחנו איתנו את "[ה"לונלי פלנט"](#) של מצרים. להוציא איתור מקום לינה אחד או שניים, לא נעשה בספר שימוש.

המפה בה נעזרנו הנה מפת כבישים של מצרים בקנ"מ של 1 למיליון אשר נרכשה בסטימצקי. ככלל המפה מספקת, אם כי, איננה מספיק מפורטת לאזור קהיר וכן איננה כוללת את השטח אשר מדרום ל- Marsa Alam.

אתר על ציפורי מצרים, הכולל רשימה מעודכנת של ציפורי מצרים, ניתן למצוא בכתובת <http://www.birdinginegypt.com/checklist.html>. חומר רקע טוב על המינים המקננים על האיים בפתחו של מפרץ סואץ (אזור Hurghada) ניתן למצוא בסקר אשר התפרסם בחודש יולי 1999, ראה [כאן](#).

ב. אתרי התצפית העיקריים – הגעה והיכן לצפות

Abassa

כפר קטן בדלתת הנילוס הנמצא במרחק של כשבעים ק"מ צפון מערבית לשדה התעופה של קהיר. באזור הכפר מספר ריכוזים גדולים של בריכות דגים, שטחים ביצתיים גדולים מכוסים קנה וסוף וכן שדות מעובדים.

הגעה משדה התעופה של קהיר: ביציאה ממלון [Novotel Cairo Airport](#) לפנות שמאלה (לכיוון קהיר), אחרי 4 ק"מ לעירך לפנות ימינה ולעלות על הכביש המוביל לכיוון איסמעליה. להמשיך ישר עם הכביש מספר ק"מ עד אשר מגיעים לגשר. לבחור בנתיב של הכביש המוביל לגשר ולעלות עליו. אחרי 4 ק"מ לעירך ישנה פנייה ימינה ל-Bilbeis Road. לעשות פניית פרסה אחרי השלט, אחרי 2 ק"מ לעירך ישנה פנייה ימינה ל-Bilbeis. להמשיך ישר כ- 30 ק"מ ואז לפנות שמאלה לכיוון Bilbeis. עוברים דרך מבואות העיר עד אשר מגיעים לגשר. בגשר לפנות ימינה (הפנייה הראשונה ימינה). אם הגעתם למקום הנכון תזהו תעלת מים רחבה מאוד מצד ימין שלכם, תעלה אשר מלווה את הכביש עד Abassa.

1. מהגשר הנ"ל יש למדוד 17.3 ק"מ, עד אשר מגיעים לגוש בריכות גדול משמאל לכביש. מיד בתחילת הבריכות ישנה דרך עפר טובה משמאל לכביש. לעלות עליה. מימין לדרך תזהו תעלת מים צרה. בתחילת דרך זו ראינו אנפית מונגרוברים; כרוונים סנגלים נשמעו משני צידי הדרך; באזור הגשר הראשון אשר מעל התעלה נצפו מספר חרשומיות בנגליות, בולבולים אפריקנים ושרקרקים גמדיים.

ניתן להחנות את הרכב באזור הגשר ולהתחיל לסרוק את הבריכות ברגל. בגוש הבריכות הזה צפינו גם בקוקל סנגלי בודד - לעלות על הגשר הראשון ומיד לפנות שמאלה. אחרי כמה עשרות מטרים לפנות ימינה בדרך עפר רחבה וטובה, כך שמימין יהיו הבריכות, משמאל תעלת מים עם צמחיה ומעבר לתעלה שדות מעובדים. את הקוקל ראינו על צמחיית התעלה, כ- 200 מהפנייה ימינה. בבריכה הצמודה נצפתה פוריפריה.

2. לחזור לכביש הראשי ולהמשיך איתו מספר ק"מ, לכיוון Abassa, עד לגשר של Abassa. בגשר לפנות ימינה ובירידה מהגשר שוב לפנות ימינה, לכיוון Abassa. בשלב הזה עדיין לא להיכנס לתוך Abassa. ממשיכים ישר עם הכביש, במקביל לתעלת המים הרחבה אשר נמצאת עתה מצד ימין (למעשה חוזרים עכשיו מהכיוון

ממנו בנו אולם מהצד השני של תעלת המים). אחרי מספר ק"מ ישנו גשר קטן להולכי רגל מעל התעלה. כמה עשרות מטרים אחריו, מצד שמאל של הכביש, מתחיל שטח ביצתי עם סוף וקנה. בתחילתו של שטח זה (מאחורי הבתים הראשונים משמאל) נצפו שני קוקלים ופוריפריה. המדובר בשטח סבוך אשר לא ניתן להיכנס אליו מכאן. ע"מ להיכנס אליו יש להמשיך עוד עם הכביש (במקביל לתעלה) עד אשר מגיעים לדרך אספלט סלולה מצד שמאל (ניתן לזהות את דרך אספלט זו באמצעות בניין גדול ומאורך ומספר מבנים נוספים בצמוד אליו. הפנייה לפני הבניין המאורך). לעלות על דרך אספלט זו. אחרי כמה מאות מטרים ישנו מצד שמאל שביל קטן הנכנס לתוך סבך הצמחייה. בשביל זה נצפו 10 פרושיות אדומות.

3. חזרה לכיוון Abassa וכניסה אליה - כביש הכניסה הנו קצת לפני הגשר, מימין. לחצות את Abassa. אחרי שיוצאים ממנו מגיעים לשטחים מעובדים ולתעלה קטנה. להמשיך עם הדרך ומיד לאחר מכן מגיעים לגוש גדול של בריכות דגים. לפני הבריכות ישנו גשר מעל תעלה קטנה. חנינו ליד הגשר ובדקנו את השדות והעצים אשר משמאל לדרך - נצפו שני קוקלים כמאה מטר משמאל לגשר.

Wadi-el Natrun

וואדי עם שמונה אגמי מלח אשר עם התייבשותם בחודשי הקיץ (מי יותר מי פחות) משאירים על פני השטח שכבת סודיום ביקרבונט, רכיב חשוב ליצור נתר (נתרן).

הוואדי נמצא כ- 110 ק"מ צפון מערבית לקהיר ומפורסם בקרב הצפרים בשל החופמאים האפריקנים הנראים בו. על מנת להגיע למקום יש לעלות על כביש קהיר-אלכסנדריה, לעבור את Sadat City, וכעבור כעשרים ק"מ נוספים מזהים מצד ימין תחנת דלק ומשמאל את El-Natrun. לפנות שמאלה ל- El-Natrun ולהמשיך ישר מספר ק"מ בתוך El-Natrun עד אשר מגיעים לפסל לבן בולט מצד שמאל, ראו תמונה. בפסל לפנות שמאלה ולהמשיך בדרך סלולה למחצה ומאובקת דרך השוק ובתי הישוב עד אשר הבתים מסתיימים והאגם הראשון נגלה מימין. האגם הראשון לא היה מוצלח במיוחד כך שהמשכנו על הדרך עוד מספר ק"מ, עד אשר הגענו לדרך אספלט אשר לקחה ימינה. מעט אחרי הפנייה ימינה התגלו שני אגמים נוספים אשר היו בהם כעשרה חופמי אפריקני.



The white monument in El-Natron, Photo: Eyal Shochat

[El Gouna resort](#)

עיר/עיירת נופש יוקרתית על שפת הים האדום, כעשרים ק"מ מצפון ל- Hurghada. הייחוד של המקום הינו הלגונות והמפרצונים הרבים בינות למבנים (בתי מלון ווילות וכד'). במקום מגרש גולף המושך בעונות הנדידה ציפורי שיר רבות, לעיתים גם חופמאים, לרבות חופמי תלת ציוראון במרץ 2003. המפרצונים מושכים עופות מים וחופמאים, כאשר ישנו הבדל עצום בין תצפית בזמן גאות ותצפית בזמן שפל: את ביקורנו הראשון במקום עשינו בזמן שפל - המפרצונים אשר בקרבת הים היו עם הרבה עופות מים וחופמאים (כמה מיני אנפות, חופזים מנומרים, חרמשונים גדולים, לוחמים רבים וכד'). לעומת זאת, כאשר הגענו למקום בפעם השנייה, בזמן גאות, כמעט ולא נראתה נפש ציפור כך שלאחר כחצי שעה של תצפית התקפלנו מהמקום בבושת פנים.

מקום התצפית הטוב ביותר לחופמאים היה המפרצון הדרום מזרחי של El Gouna. מדרום למפרצון ישנו מגרש קטן עם דשא המושך ציפורי שיר.

Hurghada

אומנם ויתרנו על תצפית באזור Hurghada והמשכנו דרומה, עד Safaga, ממנה התחלנו את התצפיות שלנו לאורך הים האדום, אלא שאי אפשר שלא להזכיר את המקום. המדובר בעיר גדולה על שפת הים האדום היושבת בפתחו של מפרץ סואץ. מרחקה מקהיר כ- 450 ק"מ. אזור Hurghada נחשב לאחד המקומות הטובים ביותר, אם לא הטוב ביותר, לתצפית בעופות הים האופייניים לאזור הזה של הים האדום. [על האיים שבקרבתה](#) דוגרים עופות ים רבים, לרבות שחפיות בנגליות, ברגי, רסן, שוניות וכספיות; שחפים כהים ולבני עין; סולות לבנות בטן, פיתון ים סוף (נדיר) ועוד. על האיים ישנה דגירה גם של בזים שחורים.

להתרשמות כללית על מיני הציפורים המקננים באיים והיקף הקינון, מצורפת טבלה מתומצתת של [סקר קינון](#) אשר נערך באיים²:

שם המין	מס' זוגות המקננים שנמצאו באיים
פיתון ים סוף	5
סולה לבנת בטן	78
אנפית מונגרובים	4
לבנית ים סוף	27
כפן	9
שלך	66
בז שחור	22
שחף כהה	110
שחף לבן עין	2,217
כספית	178
שחפית שוניות	660
שחפית בנגלית	1,317
שחפית ברגי	152
שחפית רסן	368
שחפית גמדית	3

² הסקר נערך בחודש יולי 1998 והקיף 45 מתוך כ- 66 האיים והאיננים באזור Hurghada.

הדרך המומלצת לצפות באזור זה הנה באמצעות סירה וסריקת כמה שיותר איים, אם כי, ניתן לצפות גם מהחוף - כל אזור Hurghada הנו שטח בנוי, כאשר לאורך רצועת החוף הארוכה של העיר פזורים בתי מלון רבים עם שפע של גינות מוריקות. לכל מלון יש את אנשי הביטחון שלו כך שאין זה פשוט לעבור בין בתי המלון ובין הגינות השונות.

מקום תצפית נוסף באזור Hurghada הנו מפעל הביוב אשר ממערב לעיר המושך ציפורי שיר, חופמאים, קטות וכד', ולאחר רדת החשיכה גם אוח מדברי.

Safaga, Hamata & Wadi Lahami Mangroves

שלושה ריכוזי מנגרובים גדולים לאורך ים סוף:

Safaga Mangroves: ריכוז קטן יחסית של מנגרובים, 16 ק"מ מדרום ל-Safaga. ההגעה למנגרובים מהכביש הראשי אשר לאורך החוף - ישנו שלט המפנה למנגרובים (ישנו ב-Safaga כביש אורך נוסף, קרוב יותר לחוף, החוצה את Safaga לאורכה. לא לקחת אותו). באזור המנגרובים ישנה דרך עפר טובה, בקרבת ובמקביל למנגרובים, כך שניתן לצפות מהדרך.

Hamata Mangroves: הריכוז הגדול ביותר של המנגרובים מבין השלושה. נמצאים כ- 300 ק"מ מדרום ל-Safaga ומשתרעים לאורך של מספר ק"מ כאשר הכניסה הצפונית נמצאת 18 ק"מ מצפון ל- [Wadi Lahami Diving Ecolodge](#) והכניסה הדרומית 12 ק"מ מצפון ל- Wadi Lahami Diving Ecolodge. ההגעה למנגרובים מהכביש הראשי אשר לאורך החוף, כאשר ישנו שילוט הן בכניסה הצפונית והן בכניסה הדרומית. באזור המנגרובים ישנה דרך עפר המקבילה למנגרובים כך שניתן לצפות מהרכב, אם כי, מומלץ לבצע סריקה רגלית בכל מקום שניתן - היו בשטח לא מעט ציפורי שיר. כל הדרומסים בהם צפינו במהלך הטיול (70 פרטים) נצפו במנגרובים הללו. מומלץ להגיע למקום בשעת השפל, דבר הנכון לכל המנגרובים, במיוחד לאלו של Hamata.

Wadi Lahami Mangroves: גוש גדול של מנגרובים, לא רחוק מ-Hamata Mangroves, אשר ההגעה אליהם הנה דרך [Wadi Lahami Diving Ecolodge](#) -

הכניסה ללודג' הנה מהכביש הראשי כאשר החלק הדרומי של המנגרובים מתחיל בצמוד ללודג'. התצפית במנגרובים רגלית.

בשעת השפל שחפיות ממספר מינים (בעיקר לבנת לחי ובנגלית) התרכזו על החוף בסמוך ללודג'. כן נצפו באיזור הלודג' והמנגרובים מספר שחפים כהים. מרבית תצפיות השנים האחרונות במצרים באנפות גולית הן מהמנגרובים הללו וכן מהמנגרובים של Hamata.

Wadi Gimal N.P

מטע תמרים לא גדול הנושק לכביש הראשי ואשר בתוכו ומסביבו ריכוז של שיחים גבוהים. במקום מסלולי הליכה מסודרים, תחומים באבנים משני צידם, המתחילים באזור הכביש ומסתיימים בחוף הים.

בעונת הנדידה ניתן לפגוש במקום ציפורי שיר לא מעטות. כן נצפו בעבר במקום תורי הטבעת.

המטע נמצא כ- 49 ק"מ מדרום ל- Marsa Alam (כ- 2.5 ק"מ מדרום ל- Shams Alam Resort), ולבאים מדרום, סדר גודל של כ- 66 ק"מ מצפון לכניסה ל- [Wadi Lahami Diving Ecolodge](#).

עצרנו במקום לאחר שזיהינו, תוך כדי נסיעה, ציפור כהה בשולי המטע. כאשר הרמנו את המשקפות גילינו כי הציפור הכהה הנה בז שחור. תוך זמן קצר הפרט הבודד הפך להיות חמישה פרטים, כולם במטע, במרחק קטן אחד מהשני. חגיגה של ממש לצלמים.

Crocodile Island, Luxor

אי קטן השוכן כארבעה ק"מ מדרום ללוקסור, בגדה המזרחית של הנילוס. הגישה אל האי, מכיוון לוקסור, נעשית באמצעות גשר צר (מתאים גם לכלי רכב). על האי ישנו מלון משפחתי מצוין - חדרי המלון הנם מבנים חד קומתיים דמויי בונגלו. להוציא את חדרי ומתקני המלון אין על האי מבנים נוספים.

במשך כל שהותנו במקום צפינו אך ורק על האי - ישנו מסלול הליכה המקיף את האי, בסמוך לקו המים, מסלול אשר בנקל יכול להימשך שעתיים-שלוש. אזור

הגשר המחבר את האי ליבשה מצוין - מדרום לגשר (בתוך האי) ישנו שטח סבוך של קנה אשר בו ראינו 20 פרושיות אדומות, כאשר אחד הזכרים נראה עם חומר קינון. מצפון לגשר נצפו שתי פוריפריות, וממערב לגשר נצפו מספר כרוונים סנגלים. צופיות יאור נראו בעיקר על עצי השיטה אשר בחלקו המערבי של האי - כמאה עד מאתיים מטרים מדרום לרחבה החיצונית של חדר האוכל. לצלמים שבנינו מומלץ ללכת לאורך הגדה המערבית של האי בשעות הבוקר - החל מחדר האוכל ודרומה. התאורה נהדרת ובשטח מסתובבים שרקרקים גמדיים, בולבולים אפריקניים, תפרים וכד', כאשר ממעל מגיחות מפעם לפעם דאות שחורות כתף (נראו גם בשטח אשר מדרום לגשר).

Tut Amon Village

שמו של הכפר הקטן יצא למרחוק בזכות תצפיות השנים האחרונות בחופמי תלת צווארון אשר אף קינן במקום באביב 2009.

הכפר שוכן לא רחוק מהעיר אסוואן, מדרום אליה, כאשר בסמוך אליו ישנן בריכות, בהם נצפו החופמים.

ההגעה לבריכות פשוטה למדי - מאסוואן, ממשיכים דרומה עם הכביש הראשי עד לסכר הגדול הדרומי, עוברים את הסכר וממשיכים עם הכביש כק"מ עד אשר מגיעים לגשר. עוברים את הגשר ובפנייה השנייה פונים שמאלה. אם פניתם במקום הנכון אתם על כביש רחב, דו מסלולי. אחרי כ- 600 מ' יש לפנות שוב שמאלה - במקום בו צריך לפנות יש שלט "Tut Amon Village" וכן מספר כלי רכב מסחריים קטנים - ככל הנראה תחנת הסעה/מוניות. עתה יש לרדת עם הכביש המתעקל עד סוף הירידה, כאשר מיד לאחר עיקול חד של הכביש לימין מזהים שני שערים מצד שמאל. השער הראשון איננו מאויש. בביקורנו הראשון היה בו פתח להולכי רגל וביקורנו השני היה פתוח גם לכלי רכב. השער השני סגור ומרבית הזמן מאויש. בביקורנו הראשון במקום סירבו לתת לנו להיכנס דרכו והפנו אותנו לשער הראשון.

בביקורנו הראשון החנינו את הרכב ליד השער הראשון ונכנסנו לבריכות ברגל - מרחק הליכה של כמה מאות מטרים. בביקורנו השני נכנסנו, דרך השער הראשון, עם הרכב, עד לבריכות.

למיטב ידיעתנו והבנתנו המדובר בשטח רגיש - לא ברור אם מדובר בשטח צבאי אם לאו, כנראה שכן. כך למשל קבוצת צפרים אשר ביקרה בבריכות באפריל 2009 (נכנסו עם הרכב דרך השער השני) נעצרה ע"י הצבא המצרי לאחר כעשר דקות של תצפית ונלקחה לחקירה אשר נמשכה שש שעות. המלצתנו אם כן למי שבכל זאת ירצה להגיע לבריכות: להיכנס דרך השער הראשון; לא למשוך יותר מדי תשומת לב, קרי להחנות את הרכב מחוץ לשער; להיכנס ברגל ללא טלסקופים; לשהות בבריכות כמה שפחות זמן.

Abu Simbel

פרסומה העיקרי של אבו סימבל מגיע לא מכיוון הציפורים כי אם בשל שני מקדשים חצובים בסלע, מתקופת פרעוני מצרים העתיקה, אשר נמצאים בתחומה. נמצאת במרחק של כ- 280 ק"מ מאסוואן, סדר גודל של שלוש שעות נסיעה.

המקום מפורסם בקרב הצפרים בשל המינים האפריקנים המקייצים בסביבתו: שקנאים קטנים, גזרנים וחסידינים ורודים. נחילאילים אפריקנים מקננים במקום והנם, ככל הנראה, יציבים.

רובו ככולו של הזמן בו שהינו באבו סימבל הוקדש לטובת תצפית בשלושת המפרצים העיקריים אשר מצפון לאבו סימבל. המפרץ הראשון נקרא, בשל מיקומו, "מפרץ שדה התעופה" - נמצא מזרחית לשדה התעופה: ממלון רעמסס אשר באבו סימבל, נוסעים לכיוון היציאה מהעיר (צפונה), עוברים תחנת דלק קטנה מצד שמאל ומיד לאחר מכן עולים על גשר מעל לשון קטנה של אגם נאצר, מטפסים על גבעה קטנה ומיד לוקחים את הפנייה הראשונה ימינה. ממשיכים עם הכביש כק"מ וחצי עד אשר מזהים קונסטרוקציה דמויית שער גדול מצד ימין של הכביש. לפנות ימינה ב"שער" ולהמשיך עם הכביש כק"מ עד אשר מזהים ריכוז גדול של בטונדות. מיד לאחר הבטונדות מתחילה רשת של דרכי עפר. ניתן לבחור באיזו דרך שרוצים כאשר בסופו של דבר המטרה היא להגיע כמה שיותר קרוב לשפת האגם כך שתהיה נקודת תצפית טובה על המפרץ - מאחר ובקטע הזה של האגם ישנה ירידה של כמה מטרים בגובה בסמוך לקו המים, יקרא להלן "שפת המצוק". אחת הנקודות הטובות ביותר לתצפית הנה E31.63865, N22.36684 (מרחק של כמה מאות מטרים בלבד מהבטונדות). בדרך לשפת המצוק ישנן מספר בריכות קטנות עם מעט מים. על שפת המצוק ישנה דרך עפר המאפשרת לשנות את מיקום התצפית על האגם בכלל והמפרץ בפרט.

באזור שפת המצוק צפינו בשני נחליאלים אפריקניים אשר עברו בתעופה; מספר כרוונים סנגלים; תחמס מצרי אשר הוחרד מהצמחייה אשר בירידה מהמצוק לכיוון שפת האגם ובשקנאי קטן אשר חלף בתעופה עמוק בתוך האגם.

הסבר מפורט על ההגעה למפרצים 2 ו-3 ניתן למצוא ב- Trip Report של [Mark Lopez משנת 2006](#) (פסקאות 5-6 בתיאור התצפית בתאריך 16 ליולי). במפרץ 2 צפינו בחמש חסידן ורוד ובמפרץ 3 בשקנאי קטן אשר נצפה בלב האגם ובמספר כרוונים סנגליים ונחליאלים אפריקניים.

להוציא את תצפיות היום במפרצים 1,2,3 עשינו תצפית לילה קצרה בניסיון למצוא תחמסים מצרים - התצפית הייתה בתוך ומסביב למתחם של ה- Water Research Centre, שטח הידוע כמקום בו התחמסים צדים בלילה. ההגעה למקום פשוטה: מהצומת של אבו סימבל ושדה התעופה נוסעים לכיוון אסוואן 3.9 ק"מ (עד לנקודה (N22.40336, E31.58330), פונים ימינה וממשיכים על כביש סלול כחמישה ק"מ עד אשר מזהים את המתחם (N22.42246, E31.63016). בתצפית הלילה לא הצלחנו למצוא תחמסים מצרים.

מקום אחר בו אפשר לפגוש תחמסים מצרים ואשר נחשב למקום התצפית הטוב ביותר למין זה הנו אזור שני המקדשים המפורסמים החצובים בסלע (לא הגענו אליהם) - התחמסים נמשכים בלילה לאורות המצגת האור-קולית.

מין נוסף אשר ניתן למצוא באבו סימבל ואשר לא נראה על ידינו הנו תור הטבעת. אוכלוסיית תורי טבעת נצפתה בעבר, מפעם לפעם, בצמחיה בינות ומסביב לבתי הכפר הנובי הנמצא כקילומטר צפון מערבית למלון רעמסס.

ג.1. מיני מטרה שנראה

שקנאי קטן

מקייץ נדיר אבל קבוע, ללא קינון, בדרום אגם נאצר. פרט אחד בלבד נראה באגם נאצר בתאריכים 15-16/9. ב- 15/9 הפרט נצפה במפרץ 3 של אבו סימבל, עמוק בלב האגם, וב- 16/9 נצפה במפרץ "שדה התעופה" של אבו סימבל (מפרץ 1), גם הפעם עמוק בלב האגם. נראה כי הסיבה להימצאות פרט אחד בלבד הנה התאריך המאוחר יחסית - עפ"י תצפיות עבר ידוע כי החודשים הטובים ביותר לתצפית במין זה, כמו גם בשני מינים אפריקנים נוספים הנראים במקום (חסידן ורוד, גזרן) הנם מאי - אוגוסט/ספטמבר.

בארץ נצפה עד כה שבע פעמים, בעיקר לאורך השבר הסורי-אפריקני. דפוס ההופעה של הפרטים בארץ דומה לדפוס ההופעה שלהם במצרים - פרטים (צעירים?) הנשארים לקייץ. התצפיות בארץ הן בין החודשים מרץ-אוגוסט.

דרומס

הציפור, בהא הידיעה, אשר בגללה נסענו למצרים דווקא בספטמבר - חודש ספטמבר נחשב לאחד החודשים הטובים אם לא הטוב ביותר מבחינת המין הזה כאשר במנגרובים של Hamata מתרכזים עשרות רבות של דרומסים, לעיתים אף מעל מאה פרטים. מרבית התצפיות ב-Hamata הן בין החודשים יוני - ספטמבר, כאשר הכמויות הגדולות נראו בתצפיות אשר נערכו בשלהי הקיץ (ריכוז לאחר קינון?). כך למשל בסוף חודש יוני 2004 נצפו במקום 11 פרטים; 48 פרטים בין 19-23 לאוגוסט 2004; בסביבות 90 פרטים בחמישי לספטמבר 2004; 144 פרטים בתאריך 17.9.03 ([Hugues Dufourny Sep 2003](#)).

לתצפית הראשונה שלנו במנגרובים של Hamata, בתאריך 12.9, הגענו, למזלנו, בזמן שפל, כך שזכינו לראות מחזה מרהיב - 50 דרומסים מפוזרים לאורך המנגרובים, חלקם עדיין בתא משפחתי (בוגר/שני בוגרים עם פרחון אחד), כאשר בחלק מהמשפחות נצפו בוגרים מאכילים צעירים. כל הצעירים בלי יוצא מן הכלל בגודל מלא ומעופפים היטב. חזרנו למקום למחרת, שוב בזמן שפל, והמחזה חזר על עצמו, רק עם יותר פרטים - הפעם ספרנו 70 פרטים.

בארץ נצפה עד כה שלוש פעמים בלבד - שתי תצפיות במעגן מיכאל ותצפית אחת מאילת. שלוש התצפיות בחודשים יוני-יולי.



Crab Plover, Hamata Mangroves 12/9, Photo: Rony Livne



Crab Plover, Adult feeding juv, Hamata Mangroves 12/9, Photo: Rony Livne

כרוון סנגלי

יציב מצוי לאורך אגן הנילוס, בעיקר בדלתת הנילוס ובאזור קהיר. בדיווחי השנים האחרונות ישנן תצפיות ספורות גם בחוף הים האדום דוגמת Hurgada ו- El Gouna.

צפינו במין זה, בנקל, בשלושה מקומות שונים לאורך אגן הנילוס כאשר בשלושת המקומות הכרוונים היו מאוד ווקליים ובקרבת מים.

ב- Abassa נצפו עד 7 פרטים בבריכות הנמצאות 17.3 ק"מ מהגשר של- Bilbeis (ראה הסבר מפורט לעיל), משני צידי דרך העפר הראשית היורדת מהכביש הראשי. לא פעם עמדו על גגות המבנים וקראו מהם.

ב- Crocodile Island צפינו בארבעה פרטים בסמוך לגשר הראשי המחבר את לוקסור לאי - בצד המערבי של הגשר (קרי בתוך האי).

באבו סימבל נצפו בשני מקומות שונים: בנקודת התצפית של "מפרץ שדה התעופה" (מפרץ 1) ובקצה מפרץ 3 - ממש על קו המים. עד 7 פרטים ביום.



Senegal Thick-knee, Abu Simbel 15/9, Photo: Rony Livne

חופמי תלת צווארון

הציפור של הטיול. עד לשנת 2006 ניתן לספור את מספר התצפיות במין זה במערב הפליארקטי על יד אחת, כולן במצרים, בעיקר לאורך הנילוס. החל מינואר 2006 ישנן באזור אסוואן, בכלל, וב- Tut Amon Village, בפרט, כמה וכמה תצפיות, כאשר בתאריך 30/4/09 נצפו ב- Tut Amon Village שני בוגרים ושני צעירים, קרי ככל הנראה היה במקום קינון.

מאז גילוי הקינון, באפריל 2009, ועד ספטמבר 2009, לא נערכו במקום תצפיות כך שלא ידענו למה לצפות, האם החופמים עדיין בשטח אם לאו. בדיעבד התברר כי חמישה ימים לפני התצפית שלנו במקום, Pierre-Andre Crochet ביקר בבריכות [וצפה בשלושה פרטים](#).

בביקורנו הראשון במקום, בערבו של ה- 14/9, הצלחנו למצוא שני פרטים ממש בדקה התשעים - כאשר היינו בדרכנו החוצה מהבריכות, דקות ספורות לפני רדת החשיכה. שני הפרטים נראו בסמוך למקום בו נראו באפריל 2009.

בתאריך 16/9 חזרנו למקום באמצע היום תוך כוונה להוציא כמה תמונות טובות של החופמים. כעבור מס' דקות של תצפית ועוד בטרם הספקנו למצוא את החופמים, ניגש אלינו רכב מקומי. יושבי הרכב החלו להקשות עלינו בשאלות שונות ומשונות ולבסוף הרשו לנו להישאר, לא לפני שבישרו לנו כי עליהם ל"הודיע על נוכחותנו לבוס הגדול". מאחר וחששנו כי "הבוס הגדול" יערים עלינו קשיים, החלטנו, ביוזמתנו, לעזוב מיידית את המקום, מבלי להמתין לאישור "הבוס הגדול". ההחלטה הייתה קלה שכן זכינו כאמור לראות את החופמים יומיים קודם.



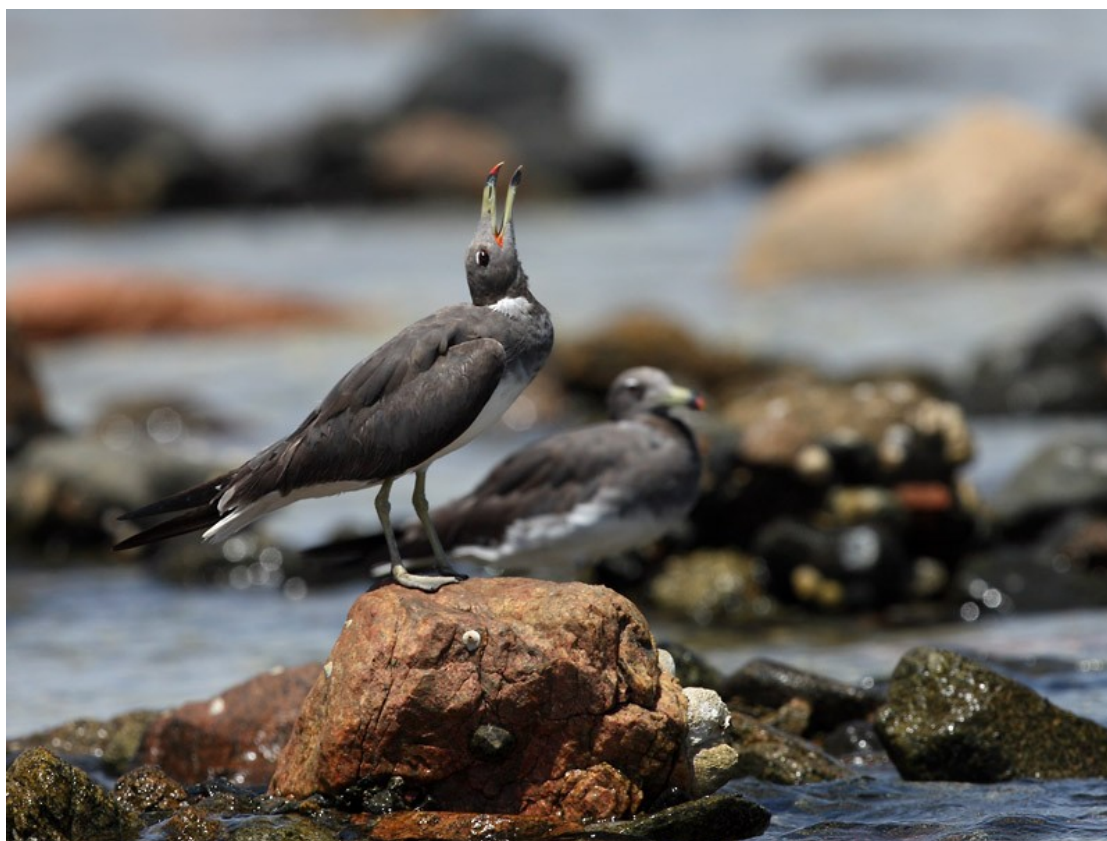
Three-banded Plover, Tut Amon Village 14/9, Photo: Rony Livne

שתף כזה

מין זה נצפה במצרים בעיקר לאורך ים סוף כאשר, ככלל, התפוצה שלו דרומית יותר בהשוואה לשחף לבן עין - מרבית התצפיות הן מאזור Hurghada ודרומה (מקנן על האיים בכניסה למפרץ סואץ, לא רחוק מ-Hurghada. ראה טבלה לעיל). בנוסף ישנן תצפיות בסיני באזור שארם ונבק. נצפה לאורך כל השנה.

צפינו במין זה, כצפוי, בדרום מצרים, החל מ- 30 ק"מ דרומית ל- Marsa Alam וכלה במנגרובים של Wadi Lahami. ברוב התצפיות פרטים ספורים כאשר הריכוז הגדול ביותר היה של 8 פרטים ביחד, במזבלה, לא רחוק מהמנגרובים של Hamata.

בארץ נצפה עד כה 5 פעמים: 4 תצפיות באילת (3 תצפיות בסוף אפריל-תחילת יוני, תצפית נוספת בסוף אוקטובר-נובמבר) ותצפית אחת מחוף הים התיכון (שיפד"ן) בסוף חודש ספטמבר.



Sooty Gull, Marsa Alam 12/9, Photo: Rony Livne

קוקל סנגלי

תפוצת המין הזה במצרים מוגבלת בעיקר לאזור הדלתא של הנילוס, שם הוא גם מקנן - מצרים הנה המקום היחיד במערב הפליארקטי בו ישנו קינון. Abassa נחשב כמקום נוח לראות את המין הזה, מקום בו זכינו גם אנחנו לראותו.

בתקופת הקינון קל מאוד לאתר את הקוקלים הודות לקולותיהם הרמים הנשמעים למרחוק. לא כך הדבר בחודש ספטמבר - בתקופה הזו של השנה הפרטים שקטים מאוד.

בביקורנו הראשון ב- Abassa (ב- 11/9) מצאנו שני קוקלים לקראת סוף התצפית ולאחר שכבר כמעט והרמנו ידיים - רגע לפני שעזבנו את Abassa החלטנו לנסות ולמשוך את הקוקלים בעזרת קולות. תגובת הקוקלים הייתה מדהימה - תוך שניות בודדות שמענו קריאות תשובה רחוקות של קוקל, קריאות אשר הלכו והתקרבו, עד אשר נגלו לעינינו המשתאות שני קוקלים גלויים למדי בעצים אשר היו פזורים מסביב. הקוקלים נשארו בסביבה במשך שעה ארוכה, עד אשר החלטנו לעזוב את המקום.

בביקורנו השני ב- Abassa (ב- 20/9) פגשנו את הקוקלים בשני מקומות נוספים, באופן אקראי ומבלי שהשמענו להם קולות.

המיקום המדויק בו נצפו הקוקלים מפורט בהרחבה לעיל, תחת הפסקה "Abassa" בפרק " אתרי התצפית העיקריים - הגעה והיכן לצפות".



Senegal Coucal, Abassa 20/9, Photo: Rony Livne

נחליאלי אפריקני

ככל הנראה יציב. נצפה בדרום מצרים, לאורך הנילוס, צפונה עד אזור Aswan.
מקנן באגם נאצר.

צפינו במין זה אך ורק באבו סימבל. בשני ימי התצפית (15-16.9) נצפו בכל יום שישה פרטים, במספר מקומות: שני פרטים ב"תצפית שדה התעופה" (מפרץ 1), בסמוך לקו המים; שני פרטים במפרץ 2 - הן על קו המים והן על אי קטן לא רחוק משפת האגם; 4 פרטים (משפחה?) על קו המים במפרץ 3.



African Pied Wagtail, Abu Simbel 16/9, Photo: Eyal Shochat

בולבול אפריקני

יציב מצוי לאורך אגן הנילוס כולל אזור הדלתא ולרבות תעלת סואץ. תצפיות גם ב- [Ain Musa](#) אשר במערב סיני.

ציפור פחדנית למדי, הרבה יותר פחדנית מהבולבול הנמצא במחוזותינו. צפינו בה במספר מקומות לאורך הנילוס כאשר הכמות הגדולה ביותר של פרטים נראתה ב- Crocodile Island, Luxor, נספרו 15 פרטים. פרטים בודדים נראו ב- Abassa ובאסוואן.



Common Bulbul, Crocodile Island, Luxor 17/9, Photo: Rony Livne

צופית היאור

הציפייה הייתה לפגוש ציפור צבעונית ויפהפיה ובפועל קיבלנו ציפור חדגונית ומאכזבת למדי - בתקופה הזו של השנה הפרטים נמצאים בלבוש מעבר כך שהזכרים הבוגרים חסרים את צבעי הקינון היפים, ובנוסף, אין להם את אברות הזנב הארוכות. הוסיפו לכך את העובדה שרובן ככולן של הצופיות נצפו בחלקים עליונים של עצי שיטה גבוהים (רבים מהעצים מתנשאים לגובה של כ- 15-20 מ') ואת הקופצניות הרבה של הצופיות ותבינו את האכזבה.

נצפית במצרים בעיקר לאורך עמק הנילוס תוך הרחבת התפוצה צפונה, לאזור קהיר. דיווחים בודדים מגיעים גם מחוף הים האדום, דוגמת Hurghada, הרחק מתחום התפוצה ה"רגיל". מקום נוח לתצפית הנו Crocodile Island, Luxor, המקום היחיד בו צפינו במין הזה - 30 צופיות נצפו על עצי שיטה גבוהים אשר בתקופה הזו של השנה נמצאים בשיא פריחתם. מקום טוב לחפש את הצופיות הינו עצי השיטה אשר מדרום לחדר האוכל הפתוח של המלון, ממש על גדת הנילוס.



Nile Valley Sunbird, Crocodile Island, Luxor 17/9, Photo: Eyal Shochat

פרושיית אדומה

מין אסיאתי אשר ככל הנראה הובא למצרים - נראה לראשונה במצרים בשנת 1861. כיום מקנן במצרים באופן מקומי כאשר דיווחי השנים האחרונות מתרכזים ב- Crocodile Island, Luxor וכן באזור קהיר.

צפינו במין הזה בשני מקומות - Crocodile Island ו- Abassa כאשר המקום הטוב יותר מבין השניים לתצפית ולצילום הנו Crocodile Island.

ב- Crocodile Island הפרושיות נצפו באזור הגשר המחבר את לוקסור לאי. מהצד המערבי של הגשר (קרי הצד של האי) יש לקחת דרומה, לאורך שביל צר הצמוד לנהר, עד אשר מגיעים לחישת קנים גבוהה - סדר גודל של כמאתיים מטר מהגשר. השביל נכנס אל תוך סבך הקנים - זה המקום בו התחלנו לראות את הפרושיות. פרושיות אחרות נראו אוכלות בשוליים המערביים של הקנים וכן בשדה פתוח מדרום לקנים - ניתן להגיע למקומות הללו גם דרך השביל הרחב המקיף את האי, קרי מהגשר להמשיך דרומה על השביל הראשי ולא על השביל הצר הצמוד לנהר.

הסבר לגבי מקום התצפית בפרושיות ב- Abassa ראה לעיל תחת הפסקה "Abassa" בפרק "אתרי התצפית העיקריים - הגעה והיכן לצפות".



Red Avadavat, Crocodile Island, Luxor 18/9, Photo: Rami Mizrachi

דיה שחורה – תת מיין "aegyptius"

תת המין "aegyptius" אשר יש הטוענים כי הינו מין בפני עצמו (Yellow-billed Kite) נצפה בעבר בארץ כאשר עפ"י טריסטרם אפילו קינן בעמק הירדן. הבוגר קל לזיהוי בעיקר הודות למקור הצהוב.

תת המין הזה יציב ומקנן במצרים. פגשנו אותו לאורך הנילוס, בין לוקסור לאבו סימבל כאשר בכל אחד מאתרי התצפית בקטע הזה של הנילוס נצפו עשרות דיות, כולן מתת מין זה.

שרקרק גמדי – תת מיין "cleopatra"

נבדל מתת המין הנצפה אצלנו ("cyanophrys") בעיקר הודות לגרון הירוק ולזנב הארוך יותר. די מצוי לאורך אגן הנילוס, לרבות דלתת הנילוס, ומבצע נדידה חלקית - חלק מהפרטים נודדים בחורף דרומה, לסודן. תת מין זה טרם נראה בארץ.

צפינו בתת מין זה לאורך הנילוס, בין Abassa ל- Edfu כאשר מספר הפרטים הרב ביותר נצפה ב- Crocodile Island, נצפו 15 פרטים. לא פגשנו במצרים את תת המין "cyanophrys".



Little Green Bee-eater ssp. cleopatra, Crocodile Island, Luxor 17/9, Photo: Rami Mizrachi

סוּנִיַּת רִפְתוֹת – תַּת מִיַּן "savignii"

מזכיר את תת המין "transitiva" המוכר לנו מהארץ כאשר הגוון של החלקים התחתונים כהה הרבה יותר - בגוון אדום חלודי ולא אדמדם בז' כשל "transitiva". תת מין זה יציב נפוץ במצרים ונצפה לאורך אגן הנילוס, לרבות דלתת הנילוס. אין תצפית רשמית של תת מין זה בארץ.

צפינו בתת מין זה לאורך הנילוס, לרבות Abassa ו-Crocodile Island.

אנפת גולית

מין אפריקני הנצפה במצרים מפעם לפעם במספרים קטנים. מתחילת שנות התשעים התצפיות במין זה במצרים הן לאורך הנילוס (Abu Simbel – Edfu) ובעיקר לאורך ים סוף - החל מאזור Hurghada בצפון ועד Marsa Hemira אשר בדרום (40 ק"מ מצפון ל-Shalatein). מתחילת שנות האלפיים מרבית התצפיות לאורך ים סוף מתרכזות במנגרובים של Hamata ו-Wadi Lahami כאשר בשנת 2006 אף התגלה במנגרובים של Wadi Lahami, לראשונה במצרים, קינון. רובן ככולן של התצפיות בפרט בודד, לעיתים שניים. טבלה מפורטת של התצפיות במצרים בין השנים 1990-2006 ראה כאן (עמוד 5).

למיטב ידיעתנו, התצפית האחרונה במין זה במצרים, קודם לביקורנו, הייתה ב- [1/5/09](#), במנגרובים של Hamata. לאחר ביקורנו ישנה תצפית מהחצי הראשון של אוקטובר 2009 בשתי אנפות גוליית. [התצפית](#) מהמנגרובים של Marsa Hemira.

במנגרובים אותם בדקנו (Safaga, Hamata, Wadi Lahami), לא מצאנו אנפות גוליית. מאחר ולא הורשנו להדרים מעבר ל-Wadi Lahami איננו יודעים האם בזמן הביקור שלנו בדרום ים סוף היו אנפות גוליית במנגרובים אשר מדרום ל-Wadi Lahami (הכוונה ל- Marsa Hemira + Kira 'el Hiriwai אשר בחצי האי Ras Bonas).

מין זה נצפה בישראל 7 פעמים בין השנים 1937-1993: 3 תצפיות בעמק החולה (עד סוף שנות החמישים), שתי תצפיות במעגן מיכאל ושתי תצפיות באילת. כל התצפיות במעגן מיכאל ובאילת באותם התאריכים - סוף מרץ והשבוע הראשון של אפריל.

גזרן אפריקני

מין אפריקני אשר בעיקר מקייץ במצרים. אפשר שקיימת אוכלוסיה יציבה.

רובן ככולן של התצפיות לאורך הנילוס - בעיקר באזור אבו סימבל, מקום בו התגלה קינון של מין זה, לראשונה במצרים, בסוף שנות השמונים. ישנן תצפיות גם צפונה יותר, דוגמת Edfu. לרוב נראים פרטים ספורים. ראויה לציון תצפית

בלהקה בת 69 פרטים אשר נראתה בתאריך 24.7.07 באיים אשר באגם נאצר, כ- 15 ק"מ מצפון לאבו סימבל.

קיווינו לפגוש את הגזרנים באבו סימבל, אלא שתקוות לחוד ומציאות לחוד - אומנם ישנן תצפיות בגזרנים בחודש ספטמבר אולם נראה כי ביקור באבו סימבל בחודשים מאי-יולי הנו הרבה יותר פרודוקטיבי למין הזה. מומלץ לנסות ולשכור סירה ולסרוק באמצעותה כמה שיותר איים ומפרצים באזור אבו סימבל - לא רק שהדבר מגדיל את הסיכוי למצוא גזרנים כי אם גם, כמובן, מאפשר התקרבות אליהם (כמו גם לשקנאים הקטנים, לחסידנים הורודים וליתר עופות המים הנצפים במקום). על היתרונות של שימוש בסירה ראה [כאן](#) (חפשו את הקובץ של Hugues Dufourny מחודש ספטמבר 2003. פרוט בתאריך 23/9, עמוד 24), [כאן](#) (ב- 15/5, עמוד 9), [כאן](#) (ב- 17/7, עמוד 7) ו**כאן** (ב- 26/6, עמוד 9). זה המקום לציין כי המשטרה המקומית איננה מקלה על התיירים בכל הקשור לשכירת סירות - עפ"י התיאורים, לא אחת המשטרה פשוט לא אישרה לתיירים להפליג. מה הסיבה? למשטרת אבו סימבל הפתרונים. על כל פנים, כדאי לנסות.

מקום טוב לעמוד ולחפש גזרנים עפים על פני האגם הנו "תצפית שדה התעופה" (מפרץ 1) - יש במקום שדה ראייה רחב על חלקים גדולים של האגם (מבחינת תאורה אין ספק שתצפית אחה"צ עדיפה על פני תצפית בוקר). מקומות אחרים בהם ניתן לעמוד ולחפש גזרנים הנם מפרץ 3 ונקודת תצפית ליד מלון [Nefertari](#) (בקרבת [Abu Simbel Temples](#)).

נצפה בישראל פעם אחת - שני פרטים נאספו בנהר הירקון בקיץ 1934.

תור הטבעת (תור צווארון אפריקני)

בעוד שבישראל תור הטבעת הנו, ככל הנראה, על תקן של מזדמן נדיר ביותר (קבוע?), בעיקר בחורף, הרי שבמצרים המין הזה מוכר כמקנן בדרומה של מצרים. מרבית תצפיות השנים האחרונות הן לאורך ים סוף, מקו Safaga ודרומה (החל מ-Safaga Mangroves, עובר דרך Shams Alam Resort ו-Wadi Gimal וכלה ב-Shalatein). תצפיות נוספות ישנן באזור אבו סימבל (בגינות של כפר נובי הנמצא כמה מאות מטרים מצפון למלון רעמסס).

כך למשל נצפו [באמצע מרץ 2008](#) 6 פרטים ב- Wadi Gimal ושניים נוספים ב- Shams Alam Resort (עמוד 6). כמה ימים לפני ביקורנו בדרום ים סוף [נצפו 6-8 פרטים](#) על הדרך שבין Wadi Lahami ו- Hamata - נראו באזור עם עצי שיטה וכן אוכלים במדבר.

במהלך הנסיעה שלנו דרומה לאורך ים סוף לא הקדשנו יותר מדי תשומת לב לתורים (לא חסרים בשטח תורי צווארון), שכן, התוכנית שלנו הייתה להגיע ל-Shalatein (על הגבול עם סודן) ולחפש שם את תורי הטבעת - עפ"י דיווחים של השנים האחרונות ישנה בכניסה ל-Shalatein אוכלוסיית תורי הטבעת אשר, ככל הנראה, איננה מעורבת עם תורי צווארון. לאחר שנאסר עלינו כאמור להגיע ל-Shalatein, התחלנו להקדיש מעט יותר תשומת לב לתורים אשר נקרו בדרכנו, בעיקר במנגרובים של Wadi Lahami ו-Safaga, ללא הצלחה יתירה³ (בדיעבד מסתבר כי היינו צריכים לחפש את תורי הטבעת באזור עם עצי שיטה ולא במנגרובים). לא ניסנו לחפש תורי טבעת באבו סימבל.

אורג מסורטט

פליט תרבות. מקור מין זה הנו ככל הנראה מפרטים אשר נמלטו מגן החיות של אלכסנדריה בשנת 1971. החל משנת 1978 מקנן בדלתת הנילוס. מרבית תצפיות השנים האחרונות מגיעות מ- Abassa, ראה [כאן](#) (עמודים 5-6) [וכאן](#) (ב- 12/7, פסקה 3). תצפיות נוספות מצפון לקהיר, ראה [כאן](#) (פסקאות 5-7).

חיפשנו את האורגים באזור Abassa - בעיקר בקנים אשר ממערב לבריכות הנמצאות 17.3 ק"מ מהגשר של Bilbeis וכן בקנים באזור הגשר של Abassa, ללא הצלחה יתירה.

נחליאלי צהוב - תת מין "pygmaea"

תת מין זה אנדמי למצרים אם כי מבצע נדידה חלקית - נצפה בעבר מספר פעמים באילת, לרבות פרטים אשר חרפו באילת. הזכרים של תת מין זה דומים מאוד לזכרים של תת המין "cinereocapilla" (אזור איטליה, סיצליה, סרדיניה) כאשר ההבדל העיקרי ביניהם הנו העדר פס גבה לבן מעל/מאחורי העין אצל "pygmaea" (לעיתים חסר גם אצל "cinereocapilla").

³ בתצפית אשר עשינו בתאריך 18/9 במנגרובים של Safaga צפינו בשלושה תורים עם פוטנציאל לא רע לתורי הטבעת. מאחר ולא נראו מספיק טוב וכן לא השמיעו קולות (סימן הזיהוי הבטוח ביותר), יישארו בסימן שאלה.

התצפיות בתת מין זה הן בעיקר באזור אגן הנילוס (Abassa, Wadi-el Natrun, Crocodile Island, Abu Simbel וכד').

בשל הקושי לזהות את תת מין זה בסתיו, מה גם שהיו בשטח נחליאלים צהובים רבים מתתי מין אחרים, מראש החלטנו לא להתמודד עם סוגיית הזיהוי.

ג. מינים מעניינים אחרים שנראו

חסידן ורוד

המקום לראות את הציפור הזו במצרים הינו אזור Abu Simbel שם היא מקייצת (ללא קינון). בחודשי השיא ניתן לראות במקום עשרות פרטים.
4 פרטים נצפו ב- 15/9 במפרץ 2 של אבו סימבל. ביום המחרת צפינו באותו מקום ב- 5 פרטים.



Yellow-billed Stork, Abu Simbel 16/9, Photo: Rami Mizrachi

דאה שחורת כתף – תת מין "caeruleus"

יציבה.

צפינו במין זה לאורך הנילוס, בקטע שבין Abassa בצפון לאסוואן בדרום. המספר הרב ביותר של פרטים נראה ב- 16/9 כאשר תוך כדי נסיעה ספרנו בצידי הדרך, בקטע שבין Edfu ללוקסור, 8 פרטים.

תת המין של הפרטים אשר ראינו כמו שצריך היה, כצפוי באפריקה, "caeruleus" (עד שנות התשעים התצפיות בישראל היו מתת מין זה. החל משנת 2003 כל הפרטים אשר נראו בישראל ותועדו כראוי זהו כתת המין האסיאתי "vociferous").



Black-winged Kite, Crocodile Island, Luxor 18/9, Photo: Rony Livne

בז שחור

בעיקר מקייץ.

נצפה בשלושה מקומות שונים לאורך חוף הים האדום: ב- Wadi Gimal N.P, במנגרובים של Hamata, ובמנגרובים של Wadi Lahami. התצפית המרשימה ביותר הייתה ב- Wadi Gimal - שלושה פרטים נצפו ביחד מטווחים קצרים במטע התמרים, הן בעמידה והן בתעופה. התצפיות האחרות ב- Hamata Mangroves וב- Wadi Lahami Mangroves היו של 1-2 פרטים אשר עשו יעף קצר מעל המנגרובים.

אומנם לא צפינו באזור Hurghada אולם מקום זה נחשב כאחד המקומות הטובים לתצפית, בחודשים המתאימים, בבזים שחורים - מקננים על האיים באזור Hurghada (ראה טבלה לעיל). זה המקום לציין כי בשנת 1994 התגלה קינון של 150 זוגות על אי קטן בשם Zabargad הנמצא כשישים ק"מ דרום מזרחית ל- [Ras Banas](#) (כמה עשרות ק"מ דרומית ל- Wadi Lahami). פרטים נוספים על האי ראה [כאן](#).



Sooty Falcon, Wadi Gimal N.P 12/9, Photo: left Rami Mizrachi, right Rony Livne

פוריפריה אפריקנית – תת מיין "madagascariensis"

יציבה לאורך אגן הנילוס. בשני הביקורים שלנו ב-Abassa צפינו בכל פעם בשני פרטים. 3 פרטים נצפו ב- Crocodile Island - שני פרטים ליד הגשר ופרט נוסף אשר נצפה בצמוד למעגן סירות קטן הנשקף מחדר האוכל החיצוני.



Purple Swamphan, Crocodile Island, Luxor 17/9, Photo: Rami Mizrahi

חופמי אפריקני

המקום הטוב ביותר בו ניתן לראות את מין זה במצרים הנו [Wadi-el Natrun](#) שם הוא מקנן. הסבר מדוייק על ההגעה למקום, ראה הרחבה לעיל.

אזור אבו סימבל ראוי אף הוא לציון שכן חופמאים אפריקנים נראים בו באופן די תדיר (מוכר גם כמקנן במקום), אם כי נחשב כמקום פחות טוב בהשוואה ל- Wadi-el Natrun.

בביקורנו ב- Wadi-el Natrun בתאריך 19/9 מצאנו בנקל 12 פרטים. לא מצאנו את מין זה באבו סימבל, אם כי האמת חייבת להיאמר, לא כ"כ התאמצנו לחפש אותו באזור הזה.

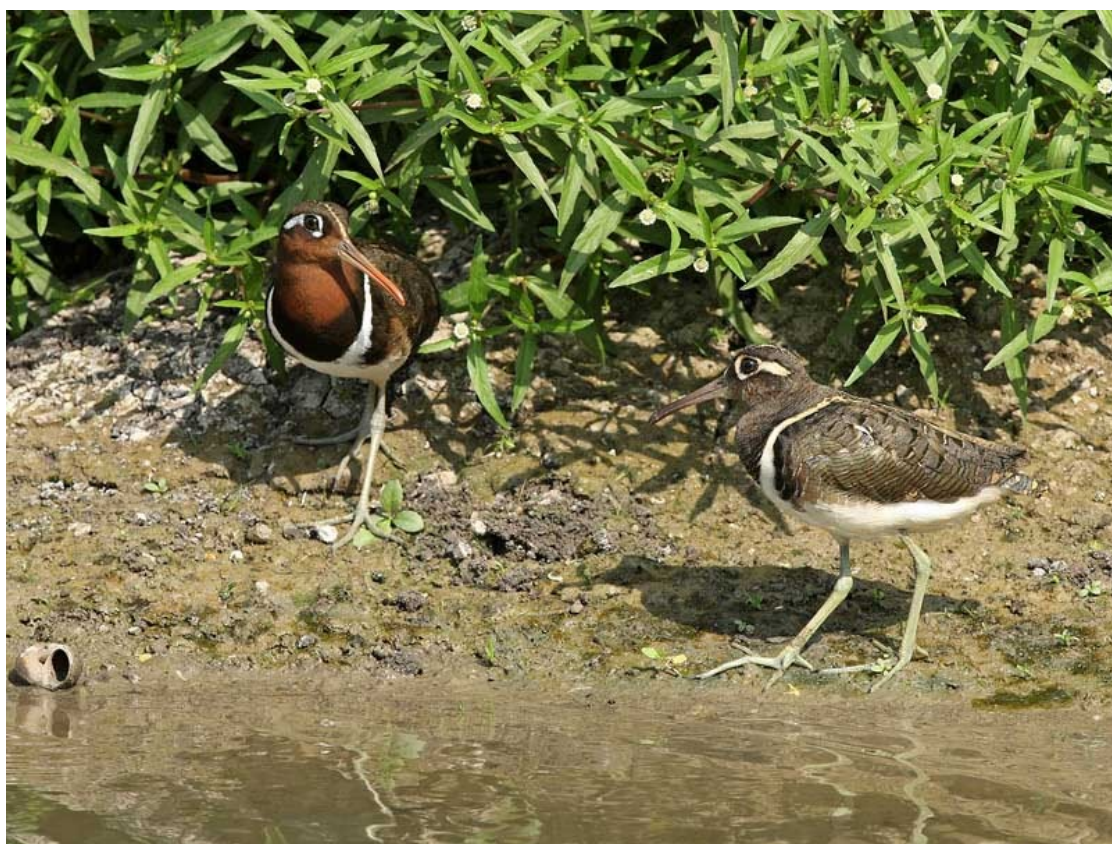


Kittlitz's Plover, Wadi-el Natrun 19/9, Photo: Rony Livne

חרטומית בנגלית

נצפית לאורך הנילוס, בעיקר בדלתא של הנילוס ובחלקו התחתון. מקום מצויין לתצפית במין זה הנו Abassa - בביקורנו הראשון במקום, בתאריך 11/9, ספרנו בנקל 10 פרטים, רובם ככולם בגוש הבריכות הנמצא 17.3 ק"מ מהגשר של Bilbeis - תעלת המים אשר נמצאת מימין לדרך העפר הראשונה אשר משמאל לכביש, מיד בתחילת הבריכות, כיכבה, בייחוד אזור הגשר הראשון (ראה הרחבה לעיל).

חרטומית בנגלית נוספת נצפתה בבריכות אשר בסמוך ל- Tut Amon Village.



Painted Snipe, Abassa 20/9, Photo: Rony Livne

שחפית ברגי

מקננת במספרים לא גדולים על האיים בפתח מפרץ סואץ - 152 זוגות בקיץ 1998 (ראה הרחבה לעיל). נצפית במספרים קטנים לאורך הים האדום, דוגמת Ain Sukhna, El Gouna, Hurghada, Wadi Lahami, Hemira Mangroves ועוד. קיימות תצפיות חורף, כך שנראה כי קיימת אוכלוסיה יציבה (חלקית/?מלאה?).

במהלך הטיוול צפינו רק בשני פרטים - עומדים על חוף הים, 83 ק"מ מצפון ל-Marsa Alam.



Crested Tern, 83 km. North of Marsa Alam 12/9, Photo: Rami Mizrachi

שחפית בנגלית

בעיקר מקייצת. מקננת במספרים הרבה יותר גדולים בהשוואה לשחפית ברגי - 1,317 זוגות על האיים בפתח מפרץ סואץ בקיץ 1998.

צפינו במין זה בשלושה מקומות שונים לאורך הים האדום - Safaga Mangroves, מצפון ל- Marsa Alam ובעיקר ב- Wadi Lahami. ב- Wadi Lahami נראו מידי יום עשרים פרטים אשר התרכזו על החוף, בצמוד ללודג', כך שניתן היה לשבת במסעדת הלודג' ולצפות בהם בניחותא.



Lesser Crested Tern, Wadi Lahami Mangroves 14/9, Photo: Rony Livne

שחפית רסן

מקייצת ומקננת. ביולי 1998 נספרו על האיים בפתחו של ים סוף 368 זוגות. נצפית לאורך הים האדום, כגון Wadi Gimal, Wadi Lahami, Hurghada, Safaga ועוד. צפינו במין זה במקום אחד בלבד - במנגרובים של Safaga. נראתה להקה בת 30 פרטים בתעופה מעל הים.

שחפית שונית

מקייצת. 660 זוגות נמצאו מקננים על האיים בפתחו של ים סוף בחודש יולי 1998.

צפינו במין זה בשני מקומות, ב- Safaga Mangroves וב- Wadi Lahami. בכל אחד משני המקומות נצפו עשרות פרטים ביחד. בדומה לשחפיות הבנגליות אשר נצפו ב- Wadi Lahami, גם שחפיות השוניות אשר נצפו במקום זה, התרכזו על חוף הים, בצמוד ללודג', כך שניתן היה לצפות בהם מטווח קרוב ממסעדת הלודג'.



White-cheeked Tern, Wadi Lahami Mangroves 13/9, Photo: Rami Mizrachi

קטת כתר

תוך כדי נסיעה דרומה על הכביש הראשי של הים האדום הבחנו בסמוך ל-Quseir בלהקה קטנה של קטות כתר הנוחתת בסמוך לכביש. כמובן שמייד עצרנו את הרכב וחזרנו לנקודה בה הקטות נראו נוחתות. שלושתנו זכינו לראות לא מעט קטות במהלך חיינו אולם מחזה כמו זה שנגלה לעינינו לא ראינו מעולם - הקטות, חסרות פחד כמעט לחלוטין, נחתו במרחק של 20-30 מטרים מהכביש (ומאיתנו), בסמוך לבתי מגורים, ומייד ניגשו להרוות את צימאונן בנקודת שתייה סמוכה. עד מהרה מצאנו את עצמנו מוקפים מכל עבר בלהקות של קטות, זו באה וזו הולכת, ואנחנו בתוך. רק לסבר את האוזן, עמדנו מחוץ לרכב, גלויים לחלוטין, מבלי שעשינו ניסיון, אפילו קל שבקלים, להסוות את עצמנו. וכך, עמדנו לנו שם במשך שעה ארוכה, משתאים ממראה עינינו, כאשר הצלמים שביננו (שלושתנו...) כמובן שלא מפסיקים לצלם. מחזה מדהים ביופיו. בסה"כ הגיעו לנקודת השתייה כ- 500 קטות כתר. המיקום המדויק, שלושה ק"מ מצפון ל-Quseir.



Crowned Sandgrouse, Quseir 12/9, Photo: Rony Livne

תחמס מצרי

את התחמס המצרי היחידי של הטיול מצאנו באופן אקראי, באור יום מלא, ב"מפרץ שדה התעופה" של אבו סימבל - בסבך הצמחייה אשר בירידה מהמצוק לשפת האגם.

בנוסף, עשינו תצפית לילה קצרה בתוך ומסביב למתחם של ה-Water Research Centre, שטח הידוע כמקום בו התחמסים צדים בלילה. ההגעה למקום פשוטה למדי: מהצומת של אבו סימבל ושדה התעופה נוסעים לכיוון אסוואן 3.9 ק"מ (לנקודה N22.40336, E31.58330), פונים ימינה וממשיכים על כביש סלול כחמישה ק"מ עד אשר מזהים את המתחם (N22.42246, E31.63016). בתצפית הלילה לא הצלחנו למצוא תחמסים מצרים.

מקום אחר בו אפשר לפגוש **תחמסים מצרים** ואשר נחשב למקום התצפית הטוב ביותר למין זה הנו אזור המקדשים (לא הגענו אליהם) - התחמסים נמשכים בלילה לאורות המצגת האור-קולית.



Egyptian Nightjar, Abu Simbel 15/9, Photo: Rami Mizrachi

ד. רשימת המינים אשר נראו במהלך הטיול

Species:	WHERE SEEN & REMARKS:
Little Grebe 1) (<i>T.ruficollis</i>)	1 Abassa 11/9; 2 Tut Amon 14/9.
Pink-backed Pelican 2) (<i>P.rufescens</i>)	1 Abu simbel 15-16/9.
Little Bittern 3) (<i>I.Minutus</i>)	15 Abassa 11/9 + 5 20/9.
Black-crowned Night Heron 4) (<i>N.nycticorax</i>)	20 Abassa 11/9 + 15 20/9; 54 El Gouna 11/9; 5-35 Hamata 12-14/9; 30 Wadi Lahami 12/9; 20 Abu Simbel 15-16/9; 5 Luxor 17/9.
Striated Heron 5) (<i>B.striatus</i>)	1 Abassa 11/9 + 20/9; 1-3 Hamata 12-13/9; 2-3 Wadi Lahami 12-13/9; 1 Safaga Mangroves 18/9.
Cattle Egret 6) (<i>B.ibis</i>)	5 Abassa 11/9 + 1000 20/9; 30 Aswan 14/9; 30-50 Abu Simbel 15-16/9; 40 Luxor 17/9.
Squacco Heron 7) (<i>A.ralloides</i>)	50 Abassa 11/9 + 200 20/9; 30 Hamata 13/9; 15 Wadi Lahami 14/9; 20-40 Abu Simbel 15-16/9; 300 Luxor 17/9.
Little Egret 8) (<i>E.garzetta</i>)	150 Abassa 11/9 + 400 20/9; 20 El Gouna 11/9; 15 Hamata 13/9; 40 Tut Amon 14/9; 30-100 Abu Simbel 15-16/9; 500 Luxor 17/9.
Western Reef Heron 9) (<i>E.gularis</i>)	Common along the Red Sea coast. Max. of 7 in Hamata Mangroves 12/9.
Grey Heron 10) (<i>A.cinerea</i>)	Common at most wetland sites visited, including along Nile Valley. Max of 40 in Abu Simbel 15/9; 40 Safaga Mangroves 18/9.
Purple Heron 11) (<i>A.purpurea</i>)	Common along the Red Sea coast. Max. of 30, 30 km south of Marsa Alam 12/9; 30 Wadi Gimal N.P 14/9; 1-2 Abu Simbel 15-16/9; 3 Luxor 17/9.
White Stork 12) (<i>C.ciconia</i>)	6 Abu Simbel 15-16/9.
Black Stork 13) (<i>C.nigra</i>)	2 Tut Amon 14/9.

Yellow-billed Stork 14) (M.ibis)	4-5 Abu Simbel 15-16/9.
Glossy Ibis 15) (P.falcinellus)	1 Abassa 11/9 + 2 20/9; 1 Abu Simbel 15/9; 1-2 Luxor 17-18/9.
Eurasian Spoonbill 16) (P.leucorodia)	1 Wadi Gimal N.P 12/9; 7 Hamata 13/9; 25-30 Abu Simbel 15-16/9.
Egyptian Goose 17) (A.aegyptiacus)	200-300 Abu Simbel 15-16/9.
Mallard 18) (A.platyrhynchos)	4 Abassa 11/9.
Northern Shoveler 19) (A.clypeata)	1 Hamata 12/9; 4 Wadi Lahami 12/9.
Garganey 20) (A.querquedula)	6 El Gouna 11/9; 15-60 Hamata 12-13/9; 2-15 Wadi Lahami 12/9 + 14/9.
Black Kite 21) (M.migrans aegyptius)	40 Tut Amon 14/9; 30-50 Abu Simbel 15-16/9; 30 Luxor 17/9.
Marsh Harrier 22) (C.aeruginosus)	1 Marsa Alam 12/9; 1 Wadi Lahami 13/9; 2 Abu Simbel 16/9; 2 Luxor 17/9; 1 North of El Gouna 19/9.
Black-shouldered Kite 23) (E.caeruleus)	3 Abassa 11/9; 3 Aswan 14/9; 8 Edfu - Luxor 16/9; 1-3 Luxor 17-18/9.
Montagu's Harrier 24) (C.pygargus)	4 Abu Simbel 16/9.
Montagu's/Pallid Harrier (C.pygargus/macrourus)	2 Abu Simbel 15/9; 10 North from El Gouna 19/9.
European Honey Buzzard 25) (P.apivorus)	Tens Soez - El Gouna 11/9; 1-5 Luxor 17-18/9; 1 North of El Gouna 19/9.
Osprey 26) (P.haliaetus)	1 Abassa 11/9 + 1 20/9; 1 El Gouna 11/9; 20 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 2 Hamata 13/9; 6 Wadi Lahami 13/9; 1 Abu Simbel 15/9; 3 El Gouna 19/9.
Common Kestrel 27) (F.tinnunculus)	1 Abassa 11/9; 2 El Gouna 11/9; 3 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 1 Abu Simbel 15/9; 5 Luxor 17/9.

Eurasian Hobby 28) (<i>F.subbuteo</i>)	1 Luxor 17/9.
Sooty Falcon 29) (<i>F.concolor</i>)	3 Wadi Gimal N.P 12/9; 2 Hamata 12/9; 1 Wadi Lahami 13-14/9.
Lanner Falcon 30) (<i>F.biarmicus</i>)	A couple 52 km north of Marsa Alam 12/9; 1 Wadi Lahami 12/9; 1 Wadi Gimal 14/9.
Common Quail 31) (<i>C.coturnix</i>)	1 Hamata 12/9; 1 El Gouna 19/9.
Corncrake 32) (<i>C.crex</i>)	1 Hamata 12/9.
Common Moorhen 33) (<i>G.chloropus</i>)	20 Abassa 11/9 + 40 20/9; 50 Luxor 17/9.
Purple Swamphen 34) (<i>P.porphyrio. madagascariensis</i>)	2 Abassa 11/9 + 2 20/9; 3 Luxor 17/9.
Painted Snipe 35) (<i>R.benghalensis</i>)	10 Abassa 11/9 + 3 20/9; 1 Tut Amon 14/9.
Black-winged Stilt 36) (<i>H.himantopus</i>)	5 Abassa 11/9 + 4 20/9; 7 Hamata 12/9; 3-4 Abu Simbel 15-16/9.
Crab Plover 37) (<i>D.ardeola</i>)	50 Hamata 12/9; 70 Hamata 13/9.
Senegal Thick-knee 38) (<i>B.senegalensis</i>)	7 Abassa 11/9 + 2 20/9; 2-7 Abu Simbel 15-16/9; 4 Luxor 17/9.
Collard Pratincole 39) (<i>G.pratincola</i>)	20 Abassa 11/9 + 5 20/9.
Black-winged Pratincole 40) (<i>G.nordmanni</i>)	60 in one flock 30 km south of Marsa Alam.
Little Ringed Plover 41) (<i>C.dubius</i>)	1 Abassa 11/9 + 2 20/9; 2-5 Abu Simbel 15-16/9; 20 Wadi-el Natrun 19/9.
Common Ringed Plover 42) (<i>C.hiaticula</i>)	10 El Gouna 11/9; 2 Wadi Lahami 12/9; 30 Hamata 13/9; 5-15 Abu Simbel 15-16/9; 1 Safaga Mangroves 18/9; 40 Wadi-el Natrun 19/9.
Kentish Plover 43) (<i>C.alexandrinus</i>)	2 El Gouna 11/9; 10 Wadi-el Natrun 19/9.

Kittlitz's Plover 44) (C.pecuarius)	12 Wadi-el Natrun 19/9.
Greater Sand Plover 45) (C.leschenaultii)	8 El Gouna 11/9; 2-5 Hamata 12-13/9; 1-2 Wadi Lahami 12/9 + 14/9; 4 Safaga Mangroves 18/9.
Three-banded Plover 46) (C.tricollaris)	2 Tut Amon 14/9.
Grey Plover 47) (P.squatarola)	4 El Gouna 11/9; 1 Wadi Lahami 14/9.
Spur-winged Plover 48) (V.spinosus)	10 Abassa 11/9 + 30 20/9; 5-20 Abu Simbel 15-16/9; 50 Luxor 17/9.
Dunlin 49) (C.alpina)	1 Wadi Lahami 14/9.
Temminck's Stint 50) (C.temminckii)	1 Abassa 11/9; 5 Wadi-el Natrun 19/9.
Little Stint 51) (C.minuta)	10 Abassa 11/9 + 1 20/9; 1 Hamata 13/9; 1-5 Abu Simbel 15-16/9; 100 Wadi-el Natrun 19/9.
Ruff 52) (P.pugnax)	20 Abassa 11/9; 100 El Gouna 11/9; 200 Hamata 12/9; 1 Tut Amon 14/9; 15 Abu Simbel 15/9.
Common Snipe 53) (G.gallinago)	3 Abassa 11/9 + 1 20/9.
Black-tailed Godwit 54) (L.limos)	220 Hamata 12/9.
Eurasian Curlew 55) (N.arquata)	6 El Gouna 11/9 + 1 19/9; 1 83 north of Marsa Alam 12/9; 3 Hamata 12-13/9; 2-3 Wadi Lahami 12-13/9.
Wood Sandpiper 56) (T.glareola)	3 Hamata 12/9; 3 Abu Simbel 16/9; 10 Abassa 20/9.
Green Sandpiper 57) (T.ochropus)	2 Abassa 11/9 + 2 20/9; 20 Hamata 12/9; 1 Abu Simbel 15/9; 2 Wadi-el Natrun 19/9.
Common Redshank 58) (T.totanus)	2 Abassa 11/9; 2 El Gouna 11/9; 2 Hamata 12/9; 5 Abu Simbel 15/9.
Spotted Redshank 59) (T.erythropus)	1 Hamata 12/9; 1 Tut Amon 14/9.

Common Greenshank 60) (T.nebularia)	1 Hamata 12/9; 2 Wadi Lahami 14/9; 1 Abu Simbel 15/9; 1 Luxor 17/9.
Common Sandpiper 61) (A.hypoleucos)	1 Abassa 11/9 + 1 20/9; 2-20 Hamata 12- 13/9; 20 Abu Simbel 15/9; 1 Safaga Mangroves 18/9.
Slender-billed Gull 62) (L.genei)	2 El Gouna 11/9 + 1 19/9; 2 Hamata 13/9; 1 Safaga Mangroves 18/9.
Lesser Black-backed Gull (Baltic Gull) 63) (L.fuscus.fuscus)	20 Wadi Lahami 12/9; 10 Hamata 13/9.
Sooty Gull 64) (L.hemprichii)	4 30 km south of Marsa Alam 12/9; 2-8 Hamata 12-13/9; 3-5 Wadi Lahami 13-14/9.
White-eyed Gull 65) (L.leucophthalmus)	200 Hurghada 11/9; 20 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 30 Wadi Gimal 14/9; 6 Safaga Mangroves 18/9; 40 El Gouna 19/9.
Gull-billed Tern 66) (S.nilotica)	4 Abassa 11/9 + 15 20/9; 4 Hamata 12/9; 3-30 Abu Simbel 15-16/9.
Caspian Tern 67) (S.caspia)	4 El Gouna 11/9; 20 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 10 Wadi Lahami 13/9; 2 Safaga Mangroves 18/9.
Greater Crested Tern 68) (S.bergii)	2 83 km north of Marsa Alam 12/9.
Lesser Crested Tern 69) (S.bengalensis)	1 83 km north of Marsa Alam 12/9; 20 Wadi Lahami 13-14/9; 5 Safaga Mangroves 18/9.
Bridled Tern 70) (S.anaethetus)	30 Safaga Mangroves 18/9.
White-cheeked Tern 71) (S.repressa)	40 Wadi Lahami 13-14/9; 60 Safaga Mangroves 18/9.
White-winged Tern 72) (C.leucopterus)	5 Abu Simbel 15/9.
Whiskered Tern 73) (C.hybridus)	10-40 Abu Simbel 15-16/9; 2 Abassa 20/9.
Crowned Sandgrouse 74) (P.coronatus)	500 drinking very close to the road, 3 km north of Quseir 12/9.

European Turtle Dove 75) (S.turtur)	1 Abassa 11/9; 20 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 30 Hamata & Wadi Lahami 13/9; 1 Safaga Mangroves 18/9; 5 El Gouna 19/9.
Eurasian Collared Dove 76) (S.decaocto)	2 Abassa 11/9; 30 Wadi Lahami 13/9; 15 Safaga Mangroves 18/9.
Laughing Dove 77) (S.senegalensis)	Tens Abassa 11/9; 20 Safaga - Wadi Lahami 12/9.
Common Cuckoo 78) (C.canorus)	1 56 km north of Baranis 12/9; 4 Hamata 13/9; 1-4 Wadi Lahami 12-14/9.
Senegal Coucal 79) (C.senegalensis)	2 Abassa 11/9 + 3 20/9.
Egyptian Nightjar 80) (C.aegyptius)	1 Airport bay Abu Simbel 15/9.
Pallid Swift 81) (A.pallidus)	2 Luxor 17/9.
Common Kingfisher 82) (A.atthis)	4 Abassa 11/9; 15 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 4-10 Hamata & Wadi Lahami 13-14/9; 2 Abu Simbel 15/9; 1 Safaga Mangroves 18/9.
White-throated Kingfisher 83) (H.smyrnensis)	10 Abassa 11/9 + 10 20/9.
Pied Kingfisher 84) (C.rudis)	8 Abassa 11/9 + 30 20/9; 3-10 Abu Simbel 15-16/9; 20 Luxor 17/9; 3 Wadi-el Natrun 19/9.
European Bee-eater 85) (M.apiaster)	1 Abassa 11/9 + 50 20/9; 1 El Gouna 11/9; 5 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 3-5 Abu Simbel 15-16/9; 20 Luxor 17/9.
Blue-cheeked Bee-eater 86) (M.persicus)	30 Abassa 11/9 + 30 20/9; 5 Luxor 17/9.
Little Green Bee-eater 87) (M.orientalis cleopatra)	2 Abassa 11/9 + 2 20/9; 1 Edfu 14/9; 15 Luxor 17/9.
European Roller 88) (C.garrulus)	20 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 15 Hamata 13/9; 1 Safaga Mangroves 18/9.

Eurasian Hoopoe 89) (U.epops)	3 Abassa 11/9 + 5 20/9; 20 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 5 Hamata & Wadi Lahami 13/9; 5 Abu Simbel 15/9; 30 Luxor 17/9.
Crested Lark 90) (G.cristata)	5 Abassa 11/9; 50-80 Abu Simbel 15-16/9; 30 Luxor 17/9.
Greater Short-toed Lark 91) (C.brachydactyla)	15 Safaga - Hamata 12/9; 2 Wadi Lahami 14/9; 5-15 Abu Simbel 15-16/9.
Hoopoe Lark 92) (A.alaudipes)	1 Wadi Hagul 11/9; 2 Abu Simbel 15/9.
Sand Martin 93) (R.riparia)	10 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 1 Luxor 17/9.
Rock Martin 94) (P.fuligula)	2 Aswan 14/9; 20 Abu Simbel 15/9.
95) Barn Swallow (H.rustica.rustica & savignii)	Hundreds Abassa 11/9 + 300 20/9; 70 Safaga-Wadi Lahami 12/9; 20-400 Abu Simbel 15-16/9; 120-200 Luxor 17-18/9.
Common House Martin 96) (D.urbica)	1 Safaga - Wadi Lahami 12/9.
Tawny Pipit 97) (A.campestris)	2 El Gouna 11/9; 2 Hamata 12/9; 1 Abu Simbel 16/9.
Tree Pipit 98) (A.trivialis)	1 20 km south of Wadi Gimal N.P 12/9.
Yellow Wagtail 99) (M.flava)	10 Abassa 11/9 + 5 20/9; 15 El Gouna 11/9; 300 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 40 Hamata & Wadi Lahami 13/9; 40 Abu Simbel 15/9; 10 Luxor 17/9.
African Pied Wagtail 100) (M.aguimp)	6 Abu Simbel 15-16/9.
Common Bulbul 101) (P.barbatus)	1 Abassa 11/9 + 4 20/9; 2 Aswan 14/9; 15 Luxor 17/9.
Rufous Bush Robin 102) (C.galactotes)	1-2 Abu Simbel 15-16/9.
Common Redstart 103) (P.phoenicurus)	2 Safaga - Wadi Lahami 12/9.

Whinchat 104) (S.rubetra)	1 Abassa 11/9; 3 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 1 Abu Simbel 15-16/9; 2 Luxor 17/9.
Northern Wheatear 105) (O.oenanthe)	2 Hamata 12/9; 1 Abu Simbel 15-16/9; 1 Safaga Mangroves 18/9.
Isabelline Wheatear 106) (O.isabellina)	1 El Gouna 11/9; 5 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 2-15 Abu Simbel 15-16/9.
Black-eared Wheatear 107) (O.hispanica)	3 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 1 Safaga Mangroves 18/9.
White-crowned Wheatear 108) (O.leucopyga)	5-30 Abu Simbel 15-16/9.
Zitting Cisticola 109) (C.juncidis)	20 Abassa 11/9; 20 Luxor 17/9.
Graceful Prinia 110) (P.gracilis)	30 Abassa 11/9; 30-40 Abu Simbel 15-16/9.
Sedge Warbler 111) (A.schoenobaenus)	5 Abassa 11/9 + 10 20/9; 1 Luxor 17/9.
Clamorous Reed Warbler 112) (A.stentoreus)	20 Abassa 11/9; 3 Luxor 17/9.
Eurasian Reed Warbler 113) (A.scirpaceus)	5 Abassa 11/9; 1-5 Abu Simbel 15-16/9.
Eastern Olivaceous Warbler 114) (H.pallida)	4-10 Abu Simbel 15-16/9; 15 Luxor 17/9.
Lesser Whitethroat 115) (S.curruca)	1 Abassa 11/9; 30 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 20-30 Abu Simbel 15-16/9; 20 Luxor 17/9.
Common Whitethroat 116) (S.communis)	1 Luxor 17/9.
Willow Warbler 117) (P.trochilus)	20 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 10 Abu Simbel 15/9; 10 Luxor 17/9; 5 Abassa 20/9.
Spotted Flycatcher 118) (M.striata)	1 El Gouna 11/9; 15 Safaga - Wadi Lahami 12/9.
Nile Valley Sunbird 119) (A.metallicus)	30 Luxor 17/9.

Eurasian Golden Oriole 120) (O.oriolus)	60 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 5 Hamata 13/9; 15 Luxor 17/9.
Red-backed Shrike 121) (L.collurio)	15 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 30 Abu Simbel 16/9; 3 Luxor 17/9.
Woodchat Shrike 122) (L.senator)	1 Wadi Gimal 14/9.
Masked Shrike 123) (L.nubicus)	1 Wadi Gimal N.P 12/9 + 14/9; 2-15 Abu Simbel 16/9; 3 Luxor 17/9.
Southern Grey Shrike 124) (L.meridionalis)	1 Hamata 12/9; 1 Abu Simbel 15/9.
Lesser Grey Shrike 125) (L.minor)	1 Hamata 12/9; 1 Abu Simbel 16/9; 1 Safaga Mangroves 18/9.
Hooded Crow 126) (C.cornix)	80 Abassa 11/9 + 30 20/9; 20 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 50 Luxor 17/9.
Brown-necked Raven 127) (C.ruficollis)	10 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 1-2 Abu Simbel 15-16/9.
House Crow 128) (C.splendens)	3 Safaga 18/9.
House Sparrow 129) (P.domesticus)	50 Abassa 11/9; Tens Safaga - Wadi Lahami 12/9; 100 Abu Simbel 15/9; 300 Luxor 17/9.
Red Avadavat 130) (A.amandava)	20 Luxor 17-18/9; 10 Abassa 20/9.
Sinai Rosefinch 131) (C.synoicus)	2 On the middle of the road between Marsa Alam and Edfu 14/9.
Ortolan Bunting 132) (E.hortulana)	5 Safaga - Wadi Lahami 12/9; 1 Abu Simbel 16/9.